

Letnik X.

Predplačati se ne more.

1. sušca 1913.

OTROŠKE SLIKE.

(Opisuje J. F. URBAN.)

Še eno!

Okoli mize, na kateri diši skleda tople juhe, čaka sedem lačnih otrok z očetom vred. Mati je z veliko žlico nalila vsakemu otroku na okrožnik in drobne glavice so se takoj nagnile nad okrožniki.

Naenkrat pa je zacmoknil petletni Franček ter zadovoljno dejal: „Oj, to pač to! Danes je grahova!“ In ljubi Franček je kmalu spravil juho v svoj vedno lačni želodček. Potem pa se je obrnil proseče do matere ter milo rekel: „Mamica, še eno! Danes je posebno dobra!“

„Lej ga no, ti pa res nisi neumen,“ je smehljajoč izpregovorila mati, pogledavši z veseljem svojega porednega negovančka. „Takoj veš, katera jed bolje diši. Za krompirjevo ali prežgano juho ne maraš, kadar pa imamo Vydrovo grahovo juho, takrat pa se takoj zgliš. Imaš pač izbirčen jeziček.“

Franček je žalostno pogledal na kviško, molče položil žlico na mizo, solze je komaj požiral ter naposled milo rekel materi: „Mamica, jaz tega nisem kriv, da sem tako lačen, juha pa je tako dobra!“

Da Franček ne umrje „lakote,“ mu je skrbna mati nalila še en polni okrožnik, kar je naš Franček sprejel z blaženim nasmevom in z zadovoljnim pogledom.

Kdor prej pride, prej melje.

V rodbini učitelja Šijanca so imeli dopoldan goste. Gostje so bili s postrežbo neizmerno zadovoljni, čeravno jih je hišni oče pogostil mesto vina z Julepom, kot prigrizek pa so dobili zaslovele Vydrove dezertke.

Ko so obiskovalci odišli, je učiteljeva gospa ostale dezertke shranila v omarico. Drobna Milica, kateri so dezertke vselej tako imenitno dišale, je molče opazovala svojo mamico, tudi to je opazila, da je mati pozabila omarico zakleniti, in ko je mati

po kosilu umivala v kuhinji posodje, se je Milica kakor mišika izmuznila iz sobe, tihoma odprla omarico, stopila na prste, z noskom vohala ter se vzpenjala navzgor, da je vsa zardela. Končno je dosegla z ročico, po čem je hrepenela. En oblat je skrila pod mali predpasnik, previdno zaprla omarico ter izginila na vrt.

V nekoliko trenutkih je sladkosnedno dekletce pojedlo zapeljivo slaščico, a zdaj je bil njen jeziček še bolj razdražen. Dolgo časa pa ni premišljevala, temveč je zopet kakor prepelica pristopicala z vrta k omarici in — husk! — je že bila z oblatom spet na vrtu. Tako je v eni uri sladkosneda tatica večkrat obiskala zapeljivo omarico in vselej se je vračala z novim sladkim plenom.

Ko se je bližala popoldne tretja ura, je rekla gospa učiteljeva k svoji hčerki: „Danes bomo dale ateku za južino dobro dezertko!“ in ob tem je hotela iti po nje v omarico.

„Mamica!“ je vzkliknila zdaj prestrašena Milica in njena drobna očesca sa zalesketala kakor zvezdice po noči. „Mamica, nikar ne hodi v omarico, dezertk tam več ni, vse je polizala tvoja Milica.“ Priznala je sama vse ter se proseče ovila okolo materine roke.

„Ali, kdo ti je dovolil?“ je vprašala mati svojega porednega srčka.

„Mamica, prizanesi mi, te dezertke so pač tako dobre in okusne!“ se je jecljajoč opravičevala Milica in božala materino roko.

„Kaj pa zdaj poreče atek, ako ne dobi ničesar zraven kave?“ je ugovarjala sicer predobra in premehka mati. Dekletce je uprlo v zadregi svoje oči v punčko, ki jo je imelo v zibelki, končno pa je reklo:

„Nič naj te ne skrbi, mamica. Jaz ateku rečem, da sem dezertke sama spapala, ker so bile preveč krhke. Ateku pa namažem kruh z maslom, da ne bo preveč zameril“ je modroval drobni škratec ter nastavljal materi svoje rdeče ustnice za poljub in za spravo. Mati pa, ko je videla odkritosrčni obrazek svojega negovančka, je vzela v naročje svojo ljubko Milico ter jo nežno in iskreno poljubila v znamenje, da ji pač privoščiči rada še več Vydrovih izvrstnih dezertk.

**Pojdite z
menoj.**

gospod,

pozabili ste si
naročiti

„VYDROVKO“,

to dobro žitno kavo!

JOŽEF V. PAŘIZEK:

DOGODEK S POTOVANJA.

Jaz sem bil vselej strasten „sportsman,“ mi je nekoč pripovedoval moj prijatelj Vid Janžekovič, v časih sem kar cele nedelje prevozil po deželi s člani čilega domačega kolesarskega društva. Domu sem se vračal sam in navadno — ne brez vzroka — po temi. Doživel sem tudi, kakor se samo ob sebi razume, več ali manj veselih in zanimivih doživljajev, toda . . .

Prijatelj je na enkrat obmolknil, ker je prišla iz kuhinje v sobo njegova ženka, lepa dvajsetletna plavalaska, s očesi kakor zvezdice, brhke in vitke rasti. Prinesla je hrane za ptička v kletki, smehljajoč je odbila nagajive dovtype in opombe svojega moža in nekolika zardela je odhitela zopet v kuhinjo.

Prijatelj Vid se je udobno zleknil v naslonjaču ter me vprašal, kako se mi kaj godi. Ko sem mu povoljno odgovoril, ni več porabil pripravljenega že dovtipa o mojem samskem stanu, kakor je delal po navadi. Fini dim od smodke ga je zagrnil z dišečimi meglami, ki so v naju obudile nebroj spominov.

„Meni se zdi,“ — povzel je Vid zopet besedo — da tebi dozdam še nisem pripovedoval, kako sem se seznanil s svojo ženko Emico? Zgodilo se je to ob čudni priložnosti pred kakimi 3 leti in sicer neko spomladno nedeljo. Vreme je že zgodaj bilo lepo in udobno, zato sem se namenil, da bom kolesaril v Pletrouče, kjer so takrat ravno obhajali cerkveno žegnanje. Ob božjih potih je tam navadno veliko romarjev od vseh krajev.

Od nas sem moral tja kolesariti dve uri. Hitel sem, da pridem tja še pred poldnevom. Ko sem se vozil okoli gozda, ki ga tam imenujejo „Log,“ srečal sem jako čedno dekle. Uljudno sem jo pozdravil in meni se je zdelo, da nekaj išče. O tem sem se tem bolj prepričal, ko sem kmalu po tem sam našel na cesti poštni list za — Vydrovo kavo.

Ta slučaj me je nekoliko iznenadil; izprva sem hotel pohiteti za gospodično, a končno sem sklenil drugače ter sem se raje peljal v bližnjo občino ter sem ondi po naslovu poiskal lastnika poštnega lista.

Stopil sem v snažno in prikupljivo hišo ter sem hotel zadevo hitro rešiti; hišna mati pa, hoteč me nekoliko pogostiti, me je pregovarjala, naj še ostanem, ter pripovedovala, da je poštni list najbrž izgubila njena hči Emika, ki ga je imela na skrbi.

Končno sem se vendar-le poslovil od prijaznih ljudi in skoro mehanično sem kolesaril nazaj. Kmalu sem dohitel gospodično Emiko . . .

Pogledala me je nekoliko v zadregi, ko sem ji razložil, da sem našel izgubljeni vozni list. Podala sva se takoj nazaj k njenemu domu in jaz sem se čutil nedopovedljivo srečen, ko sem korakal ob njeni strani. Pogovor je bil čim dalje bolj zaupnejši. Pripovedovala mi je, da je usodni list vtaknila zavoljo udobnosti v svoj solnčnik in tako ga je izgubila.

Dozdaj se čudim, kako je nama pot hitro potekla, naenkrat sva bila pred hišo moje zale spremljevalke. Izpolnila je mojo prošnjo, da jo smem spremljati na žegnanje v Pletrovče, sama pa me je tudi prosila tako lepo in odkritosrčno, naj jih zdaj še enkrat obiščem, da pač nisem mogel odbiti njenega iskrenega vabila.

Njeni stariši so me z veseljem sprejeli in govorili smo večinoma le o Vydrovih izdelkih, takrat jih seveda nisem poznal še tako dobro in natanko, kakor zdaj.

V malo trenutkih je pred menoj bila čašica zapeljive Vydrove kave in hote nehoté sem moral izpolniti željo mojih novih prijaznih prijateljev, noben izgovor, da se moram požuriti v Pletrovče, mi ni pomagal.

„Vsi vaši izgovori nič ne veljajo,“ je rekla odločno hišna mati, „najpoprej morate pri nas izpiti čašico dobre Vydrove kave, drugače pa vam zamerimo.“

„Hvala lepa!“ sem dejal v zadregi, „ali jaz moram res hiteti . . .“

„Eh, saj vi še pridete tja“, je rekel z nasmevom hišni oče, „in zahvaliti ni treba prej, dokler niste okusili, zato sedite in jejte!“

Ni bilo drugače, kakor ubogati.

„Vi imate, g. Janžekovič, po postavi dobiti desetino najdnine in ker se tako sramežljivo obnašate kakor kmetiška nevesta, zato morate k nam večkrat priti, da to desetino pri nas v kavi odpijete,“ je pravila veselo Emika z zardelim obrazkom od kuhanja. Njene iskrne oči so me pogledale ob tem tako nežno in genljivo, da sem se pač takoj v Emiko zaljubil.

* * *

„Takrat“, je nadaljeval Vid Janžekovič, ko si je prižgal novo smodko. „sem pil prvokrat Vydrovo kavo; dandanes jo imam vsak dan.“

Žegnanje v Pleterčah je navadno veselo in živahno. Kramarjev in medičarjev je tam vse polno ob taki priliki, ljudstva pa se tam zbere na tisoče od vseh slovenskih krajev. Po končanem cerkvenem opravilu grejo romarji v krčme, da se okrepčajo, saj so nekateri prišli iz daljnjih krajev. Sem ter tje se čujejo zvoki harmonike in poskočna mladina se kaj rada na plesišču vrti, tukaj pač nič ne pomaga svariti ali poučevati. Ples je

postava narave, v naravi se vse giblje in vrti okoli sebe, torej tudi za mladino ni morda tako strašni greh, če se pošteno, zmerno in pametno razveseli. Tako je bilo takrat v Pletrovčah.

Kaj imam še povedati? Lahko rečem, da sem se že pri najinem prvem sestanku z Emiko prepričal, da brez nje ne morem živeti... Ko sem jo takrat spremljal domov, sem se prepričal, da tudi jaz sem njej všeč. Takrat sem se vrnil domu šele po polnoči. In konec te idile? — Emika je zdaj moja ljuba ženica. — — —

Ko sem odhajal, moral sem svojemu prijatelju Vidu in njegovi prijazni soprogi obljubiti, da o tem dogodku ne bom pisal v „Domači Prijatelj“ in to obljubo — kakor vidite — s tem le vestno izpolnujem.

JAROSLAV FR. URBAN.

O OPOJNIH PIJAČAH.

Ako hočemo veljati za omikami narod, potem moramo poznati najpoprej sami sebe ter moramo delovati za to, da oplemenitimo svoj narodni značaj in svojo voljo. Le ta narod se ohrani na svetovnem odru, ki v neprestanem vzajemnem tekmovanju narodov koraka v ospredju z duhom dobe in težnjami omike.

Omika se kaže ne samo s telesom, temveč poglavitno z duhom. Ker je razum sedež plemenitih, obenem pa tudi globokih čustev, zato si moramo prizadevati po lastni, močni, nepremagljivi volji in po samozatajevanju, da obvladajo površke plemeniti nagoni. Da se morejo roditi plemeniti nagoni in blagodušna čustva, treba možgane varovati vseh razburljivih sredstev, kakor so n. pr. opojne pijače. V kratkih besedah opišemo potrežljivemu čitatelju grozno in pogubonosno delo, ki ga povzroča alkohol ali špirit, kateremu strožemo, žalibog, toli radovoljno in požrtvovalno.

Snov, ki se imenuje alkohol, se nahaja v vseh opojnih pijačah, naj je to pivo, vino, žganje, rum, rozolja ali razni likerji. Da je alkohol strup in sicer hud strup, spoznamo iz sledečega slučaja: Domačemu zajcu, ki je tehtal 1 kg., so vlili v grlo žličico žganja in ta je v tem trenutku poginil. Tudi podrugod so opazovali škodljive posledice tega „oslajenega strupa“, kakor imenuje alkohol sloviti češki učenjak, ravnatelj Kalal. Natančno je izračunjeno, da liter piva vsebuje 40 gramov strupa, v enaki množini vina ga gotovo ni manj. Ali potemtakem more biti še trezen in pri zdravi pameti takšen človek, ki izpije na dan 10 vrčkov piva ali dva litra vina? Tak človek je zastrupljen, nima in ne more imeti jasnih pojmov, rad se krega, izgubi okus za jed, postane trinog svoje žene in svojih otrok in končno se ga lahko lotijo razne bolezni. Bolezni ledvic in možgan, oskorjenje cevi, vodenika v jetrih, zlatica, jetika in vse druge bolezni so večinoma posledica nespametnega uživanja opojnih pijač. Zato ne moremo dovolj odločno svariti pred nevarnostjo alkohola.

Posledice in hudi učinki alkohola se kažejo predvsem na čustvu. Pijanček je neizmerno vznemirljiv, njegova čustva se izpreminjajo hitro in naglo, zato je pri njem vztrajnost za določne težnje in za stanovitna dejanja res nemogoča. Njegova volja peša in hira in to pešanje volje je obenem vzrok in izvir lahkomišelnosti.

Alkohol pomaga prezgodaj polniti pokopališča, bolnišnice, kaznilnice in norišnice. Pijanček umira prezgodaj. Pri nejasnem razumu, Slovenci pravijo „v židani volji“, napravi marsikatero neumno, za katero se mora potem kesati in pokoriti v ječi. Pijančevanje spravi veliko ljudi v norišnice. Francoski zdravnik v zavodu za slaboumne, Legraine, pravi, da $\frac{2}{3}$ slaboumnih ljudi je rekrutirano iz alkoholikov.

Alkoholizem ima vpliv tudi na potomce. Ako opazujemo rodbine pijančkov v več generacijah, potem lahko spoznamo, da so otroci takih starišev navadno duševno in telesno pohabljeni ter so prijemljivi za razne težke bolezni (ples sv. Valentina, božjast) in umirajo prezgodaj. Pisatelj Klausener iz Düsseldorfa poroča o neki rodbini, ki jo je zasledoval po kronikah od sedanjega časa do l. 1740. Žena in mati obenem, rojena omenjenega leta, je bila pijanka, umrla pa je precej v visoki starosti. L. 1893 je bilo 834 njenih potomcev. Klausener je dognal pri 700 članih te rodbine, kako so živeli in umrli. Izmed teh je bilo 181 vlačug, 142 beratic, 46 jih je bilo v ubožnici, 76 moških so bili hudodelci, izmed teh 7 morilcev. V četrtem kolenu so bile vse ženske dotične rodbine podvržene nesramnemu življenju, moški pa so bili vsi hudodelci. Za rod omenjene matere pijanke iz l. 1740 je morala plačati država do šest milijonov kron za razne sodnijske in odgonske stroške, za bolniško postrežbo in za podporo.

Kjer gospoduje alkohol, tam gine zadovoljnost in veselje do življenja, tam se razpašajo tudi slabe lastnosti. Veliki ruski mislec Lev Nikolajevič Tolstoj je videl v alkoholu največjega škodljivca omike in naravnosti ter najhujšega sovražnika za ljudstvo. Sloveči angleški državnik Gladstone je nekoč dejal: „Hujše kot lakota, kuga in vojska razsaja alkohol.“ In povedal je čisto resnico.

Alkohol ne nudi nobene moči. Moč, ki jo pijanec občuti po zavžitju opojne pijače, je samo navidezna, traja le trenotek, dokler namreč traja omamljenje, potem pa sledi opešanje moči — fizični in moralni mačak. Ako je resnica, da alkohol krepi, zakaj pa potem abstinenti (ki ne pijejo opojnih pijač), izvrše več dela, kakor pa tisti, ki pijejo alkohol? Amerikanski veleobrtnik Carnegie plača vsem delavcem, ki izpričajo, da so abstinenti, 10 odstotkov od vseh svojih dohodkov, kajti ti delavci — kakor sam trdi — so za 10% bolj vredni. Zaslodeli graditelj železnic, Brassey, je izračunil, da je skupina delavcev, v kateri so bili sami abstinenti, tekom 8½ ure napravila več kakor druga skupina, v kateri so bili alkoholiki, tekom 10 ur. Zato je nedvomno, da alkohol ne krepi, temveč slabi.

Alkohol nima nikake redilne vrednosti. Pivo vsebuje sicer nekaj redilnih snovi (slad), toda v tako' neznatni meri, da vrednost te pijače ni v nikakem razmerju z njeno ceno. Liter piva (40 vin.) nima večje redilne moči kakor kos kruha za 5 vin. Vsak pijanček je tedaj tat svojega žepa.

Tožimo in tarnamo, da smo revno, neznatno ljudstvo. A kdo je kriv naše revščine? Gotovo vam pade v glavo, da vsak izmed nas je nekoliko kriv teh neznosnih razmer. Ako narod zapije vsako leto do 200 milijonov kron v vinu, pivu in žganju, ali se mar more imenovati še reven? Res je sramota za Avstrijo, da je v njej 127.000 žganjarn in samo 18.200 ljudskih šol — z drugimi besedami: v Avstriji je 7krat več žganjarn kakor šol.

Zato odpovejte se tej razvadi, ne pijte opojnih pijač in varčujte! Nikdar še ni prepozno, če le hoče pamet — potem telo mora. Ako vsak dan prištedite za pivo ali za vino le 30 vin., potem imate lahko v 20 letih čedno hišico.

Zoper alkohol se je treba vojskovati in boriti. To dosežemo na več načinov: moramo predvsem opojne pijače nadomestiti z drugimi brezalkoholnimi pijačami, na pr. s kefirom, kumisom ali z Vydrovimi brezalkoholnimi pijačami (Julep, šumeči bonboni: Ambo, Bene ali „s sidrom“), z mlekom in čajem, seveda brez ruma. Pametno je, ako ustanovljamo društva zmernosti, prav bi tudi bilo, kadar bi se kaznovalo notorično pijančevanje (pijanče iz navade) in ustanavljalo zavetišča za pijance.

Ker nekateri ljudje ne prenesejo kefira, kumisa ali mleka, zato so za opojne pijače najprimernejše nadomestilo alkohola prosti sadni soki s primesjo sodavice ali čiste vode. Sadni soki vplivajo bolj na živlensko stanje svojih častilcev kakor pivo ali vino, ki človeka le pomehkuži in napravi nezmožnega za resno delo.

Zato povsod priporočajte naše brezalkoholne sadne soke „Julep“, ki so ne samo slastna in osvežujoča pijača, kadar smo žejni, temveč se rabijo tudi kot izvrstno zdravilo v vročinskih boleznih.

KSAVER MEŠKO:

STARA PISMA.

Glej, pred menoj leži mnog droben list,
ki pisala nekoč ga draga roka,
krasot je poln, kot risal bi ga kist,
vse pisala je duša nje globoka!

Beseda vsaka je blesteč cekin,
ko zvezda v noči je beseda vsaka
beseda vsaka — sladek mi spomin,
in vendar mi ob mnogi duša plaka.

Predno umrem, vsa pisma ta sežgem,
sežgem pa ž njimi vse lepó življenje:
kar ga je v njih, prištevam srečnim dnevem,
a kar ga ni, bilo je le trpljenje . . .

□□□

ŽENKO:

IZ ŽIVLJENJA SRBSKEGA LJUDSTVA.

Srbi so večinoma srednje postave; samo v jugozapadni Srbiji so ljudje bolj visoki. Barva obraza je največ zamolklo bleda, mnogokrat rujava, le redkokdaj rudeča. Barvi obraza odgovarja barva oči in las: temna polt = črne oči in črne lase, bela polt = rjave in sive oči in svetlejši lasje. Temna polt je v Srbiji tip lepote. Narodna pesen, opevajoča krasoto junakov, vzpominja temno, zamolklo in belo polt, črne lase in trepalnice. Rdečkasti lasje so v Srbiji zelo redki in taki ljudje tam niso niti prijetnega izgleda, niti priljubljeni med ljudstvom.

Na čustvo in duh naroda imajo očitno vpliv zemljepisne okolnosti dotične dežele. Srbija je dežela več ali manj hribovita, ampak z ne posebno visokimi gorami; med pojedinimi pogorji so razprostrte večje ali manjše ravnice. Ta različnost krajev deluje ne samo na telesni, ampak tudi na duševni razvitek srbskega naroda v kraljestvu. Šumadinci, prebivalci divjih, hribovitih krajev, izgledajo bolj junaško in energično, kakor Posavci, ki stanujejo na Savskih ravninah in so manjše postave in skromnega, tihega značaja. Najbolj delavni, za vse sposobni in miroljubni in zložni so Braničevci v vzhodni Srbiji, ki se zelo razlikujejo od južnih Torlokov, ki se neprestano med seboj kregajo in tožarijo ter se brigajo edino zato, kako bi brez truda in dela prav udobno živeli.

Po temperamentu so Srbi večinoma kolerični, lahko razburljivi, hitro planejo in se vnamejo, ali ne ohladijo se tako kmalu, če so se za kakšno stvar navdušili in zavzeli. Ta značaj naroda je tudi vzrok mnogih viharjev in nemirov v srbski zgodovini. Srbi so zelo gostoljubni, o čemur se je vsak prepričal, ki je kdaj obiskal srbsko zemljo. Srbi so dobri trgovci, delavni in štedljivi pa niso tako, kakor njihovi sosedge Bolgari. V tem so si precej podobni s Hrvati, ki tudi niso posebno pridne krvi, a zato veliki veseljakoviči.

Od vseh boleznij, ki morijo in oslabujejo srbski narod, je v Srbiji najbolj razširjena zimmica, tako da jo nekteri nazivljejo vedno epidemično bolezen cele Srbije. Ona gostuje sicer v deželi celo leto, najbolj nevarna in razširjena pa je po leti, v najtoplejših mescih. Človeka sicer ne gonobi tako, kakor italijanska malarija, vendar ima zelo težke posledice, občo slabost in veliko nagnenje do drugih boleznij. Vzrok te zimmice je slaba hrana prebivalstva, ki se v letnih mesecih zaradi vročine posebno slabo in neprimerno hrani. Drugi vzrok slabih zdravotnih prilik je, trdi prof. Karič, nepremagljiva vera v osodo. „Namenjeno je,“ „osodi ne utečeš“ „sojeno je tako,“ to so nazori, ki so globoko vkoreninjeni v srbskem narodu. „Če si bolan, ti je sojeno in zastonj se zdraviš,“ misli ljudstvo. Ljudstvo ne pozna niti najpriprostejših zdravstvenih pravil glede hrane, obleke in stanovanja in narod je še danes prepričan, da se bolezen ne naleze in ne pridobi z nespametnim življenjem, ampak, da je bolezen „učinjena“ od sovražnih sil, da so jo naredile vile ali čaravnice. Zato je tudi umljivo, da veruje v „bajanje,“ v zagovore in zakletve in išče pomoči ne pri zdravnikih, ampak pri raznih babah in vračarjih. Sploh je v Srbiji zelo malo zdravnikov. Na 10.000 duš pride komaj en zdravnik. Vendar se trudi vlada zdaj na vse načine, da odpomore pomanjkanju zdravnikov; vabi tuje, posebno slovanske zdravnike v deželo in pošilja študente in študentinje na svoje stroške na medicinske nauke v tujino, glavno na Francosko.

Srbski kmet je po navadi trikrat na dan: okoli devete ure dopoldne ima ručak, popoldne ob treh južino in zvečer večerjo. Pravoslavna vera predpisuje štiri glavne poste, ki se jih Srbi zelo strogo držijo in sicer so to: božični, velikonočni, Marijni in Petrovski post. Post je strog, nič drugega se ne sme jesti, kakor kruh. V vzhodni Srbiji se je bolj koruzni kruh, v zahodni pa pšenični. Najnavadnejša kmečka jed je grah in fižol, potem pride domač sir, mleko, sirovatka, jajca itd. Meso se je le redkokdaj, navadno le na praznike, na svatbah in narodnih svečanostih. Samo v Posavju, v Pomoravi, v Mačvi in v Stigu pride meso tudi pri kmetu večkrat na mizo. Po leti se je jagnjetina, po zimi pa posušena svinjetina. Najboljše se živi od Velike maše (pri pravoslavnih dne 8. septembra pa do božiča; v tej dobi je v vsaki kmečki hiši vsega dovolj. Od pijač se pije največ slivovica in v krajih, kjer zori grozdje, vino. Vendar se ne pije vsak dan, samo pri posebni priložnosti in pri premožnih ljudeh. Mestna

hrana je taka, kakor pri nas, le da pečejo meso navadno le na ražnju, kar je posebno zdravo in okusno. Čebule se sne mnogo več, kakor pri nas, tudi paradajzov, zelenih paprik, buč, kumar in tikvic in dobrega ovčjega sira. Hrana je tudi po mestih zelo ceno, obleka pa in druge potrebe mestnih ljudi so jako drage, ker se mora vse privržati iz tujine.

Rodbinsko življenje je v Srbiji dvoje: skupno (zadruga) in posamezno (družina). V zadrugi so razun staršev in njihovih otrok tudi vnuki, priženjeni zetje, primožene snahe in vsi njihovi otroci. Moč zadruga se računa po odraslih, možkih glavah. Starešina, najstarejši od njih, zapoveduje, kaj ima kdo delati, kam iti; vsak ga mora ubogati in slepo spolnjevati njegovo voljo. Pred uradi zastopa starešina celo zadrugo. Ženske v zadrugi niso nikakor ravnopravne z moškimi, najstarejša od njih pride na vrsto za najmlajšim možkim. Imovina je skupna, skupaj se dela in dobiček od dela pripada vsem. Zadruga je imela posebno v dobi turške vlade za srbski narod veliko važnost in pomen. Turške oblasti niso nikakor zasezale v delokrog zadrug, posamezniki sploh niso prihajali v dotiko s turškimi uradi, samo od starešine se je pobirala desetina, starešini se je ukazovalo, starešino pozivalo na red. Zadruga so se začele tudi v Srbiji razpadavati, kakor na Hrvaškem, kjer je že davno na veliko škodo narodnega blagostanja prošla doba moči in procvita zadrug.

V Srbiji ima vsaka družina, naj bo na vasi (selo) ali pa v mestu (varoš) svojega posebnega patrona. K njemu se zateka v nesreči, v njegovo čast prinaša darove popu in cerkvi, daje vbojajme, on je posrednik in priporočnik pri Bogu. Njegov god je domač družinski praznik, njegovo čiščenje prehaja od roda do roda in vsaka hiša, ki časti istega svetnika, se smatra prijateljska, in sorodniška. Tudi najubožnejši se trudi obhajati ta dan posebno praznično in slavnostno in pogostiti vsakega gosta na ta dan „slave“ posebno dobro. Najbolj čiščeni so sv. Nikola, sv. Jovan, sv. Arhangelji in sv. Jurij.

K proslavi godu domačega svetnika, ki se pri bolj premožnih slavi cele tri dni, povabijo goste iz sosodstva. Vsi domači in vsi povabljeni gosti molijo glasno za žive in za mrtve in darujejo v čast godovnega svetnika voskovo svečo, pšenični kolač, kadilo, olje in vino. V največji izbi se postavi miza, nalašč v to svrhu iz novih desk napravljena, na njo se postavi vino in jedi, v sredino veliki godovni „krstni kolač,“ ki ima utisnjen znak križa. Ko je vse pripravljeno, pride povabljeni pop, da vse blagoslovi. Zažge se voščnica, ki je vtaknjena v sredo kolača in pop začne molitvo. Poleg njega stoji na levi strani starešina, naproti najstariši sin in potem vsi domači po vrsti. Na desni strani popa se razvrstijo botri, bližnji sorodniki in povabljeni gostje, ženske so zadaj. Pop blagoslovi kolač in prosi Boga, da bi blagoslovil družino, priporoča jo v posebno varstvo svetniku godovniku. Vsi prisotni molijo skupaj. Pop pokadi s kadihom kolač in vse domače, vsem okoli stoječim deli vino; potem sku-

paj s starešino razlomita kolač in polijeta z vinom ter ga delita navzočim. Na to sedejo domači in povabljeni k mizi in obedujejo. Čim premožnejša je hiša, tem bolj razkošna je ta pojedina. Razume se samo po sebi, da se pri tej slavi mnogo poje, da se napijajo zdravice, a začenja se vselej z znano cerkveno slovanško pesmijo: „Mnogaja ljeta.“

Kadar se rodi otrok, je navada, da vsaki, ki obišče hišo, prinese novorojencu kak dar, imenovan „povojnica.“ Kadar gospodar sezida novo hišo, prihajajo k njemu sosedje in prijatelji na „veselje,“ tudi prinašajoč razne darove.

Kadar se kuha slivovka ali drugo žganje, je to prijetna priloznost k sestanku vseh sosedov. Sedijo okrog kotla, poskušajo novokuhano kapljico in se živahno pogovarjajo o starih in novih dogodkih, o poljskem delu, o občinskih zadevah in drugih stvarih, ki so včasih zelo važne in se tičejo večkrat celega srbskega naroda. Pred vojsko, ko so se Srbi že prav odločno pripravljali na boj, so srbski vaščani skoro vsak teden kuhali žganje, da imajo priliko za „pogovore.“ V krajih, kjer ima vsaka kočica svoje gosle, se na takih sestankih seveda pojo tudi stare junaške narodne pesmi. V novejšem času, ko so se začele tudi po srbskih vaseh odpirati krčme, shajajo se možje tam, žalibog, vedno v večjem številu. Tudi Bolgari so začeli s to razvado. Škoda, da se učijo srbski in bolgarski vaščani tratiti čas in zapijati denar v krčmah, o katerih še njihovi očetje in dedje niso imeli ne sluha ne duha. V krčmo seveda zahajajo izključno le možki, ne tako, kakor pri nas, ko se tudi ženske in otroci drenjajo že ob delavnikih po gostilnah.

Ženske se shajajo na preji. „Prele,“ ali „sedaljke“ začenjajo v letu, ko se začnejo kratiti dnevi in trajajo do pozne jeseni, ko jim mraz napravi kraj. Srbkinje imajo prejo na prostem pod milim nebom. V sredini naložijo grmado drv in zažgejo, potem pa sedejo naokoli in predejo. Na prejo hodijo navadno dekleta, pa tudi starejših žensk je dosti. Predejo in pojejo lepe narodne ženske pesmi ali pa si pripovedujejo pravljice o junakih, duhovih, vilah in čarovnicah. Šalijo se in smejejo in daleč v noč odmevajo njihovi veseli glasovi, njihove pesmi in njihovi brezskrbni pogovori.

V nekterih krajih shajajo se možki in ženske skupaj en večer v eni, drug večer v drugi hiši, da malo „posedijo.“ Pri takih posedenjih se pije čaj, kava ali vino, razun petja in razgovora pride tudi ples na vrsto. Kolo je narodni srbski ples in tudi po mestih začenja in konča vsaka zabava s „kolom.“ Ženski narodni kroji v mestih že izginjajo, v Belgradu na primer se vidi le še kako starejšo žensko oblečeno narodno. Na zabave in veselice pa hodijo tudi mlade mestne Srbkinje prav rade v narodnih krojih, celo na dvornih plesih je dama v narodnem kroji prav česta prikazen.

IZPRED SODIŠČA.

Danes je tiho v naši pisarni, v izbi št. 128 kazenskega oddelka, — kakor se glasi njen uradni naslov.

Po dolgem času zopet enkrat tiho!

Tu in tam zaškrtno pero, zaropoče odmaknjen stol, si odkašlja naš „višji“ z gromkim glasom.

In zopet tihota.

Pogledam na uro. Enajst bo v kratkem. Mili bože, kako čas hiti! Pa to ne vedno, le danes, ko ni strank in imam še nebroj tožb in zapisnikov nedovršenih pred seboj.

Včeraj na primer, ko nas je od ranega jutra do šestih zvečer oblegala cela armada tožbaležnih klientov, izvečine samih „ponižanih in razžaljenih,“ se ni pomaknil kazalec preje na zaželjeno dvanajsto uro, dokler ni imel vsak od nas ubogih pomočnikov pravice par pol na drobno popisanih s temi strašnimi pregrehami zoper naš kazenski zakonik.

„Ne, brez šale, saj ljubim svoj poklic in z veseljem delam, kar mi nalagajo njegovi predpisi. Ampak, kadar vidim, da se zvišeni namen tega stanu nezmislno in brez potrebe izrablja, da ne rečem smeši, — tedaj bi bil pač raje vse drugo, samo zastopnik iskane pravice ne.

Prosim, samo en slučaj!

Naporen dan se nagiba h koncu, zapalim si svalčico, stopim k oknu in pritisnem od napetega duševnega dela še vedno vroče čelo k steklu. Spodaj po cesti gredo mimo delavci. Blagor jim! Njim naznani ura konec dela in sedaj dišejo svobodno. A mi? Nam določa delo čas počitka; in da se vedno po istem ravnamo, tedaj bi sploh ne bilo za nas miru.

Stopim nazaj k pisalni mizi. Še par opomb in zaznamk za jutrišnjo razpravo in z olajševalnim vzdihom pospravim listine.

Šef in en tovariš sta že odšla in upam, da se tudi meni zopet enkrat malo preje odpro vrata v svobodo.

A čuj, kaj je to? — Zamolkel šum na hodniku, kmalu nato nebroj naglih korakov in več visokih, kričečih glasov obenem, — vedno bližje, — zdaj so pred durmi, — čutim, kako več rok hkrati grabi za kljuko — bognasvaruj!

Kakor da se je oblak utrgal, se zapodi temna truma v izbo, še vedno vse vprek kričaje.

Ženske, same ženske!

Zbogom prostost in večerni izprehod!

Čuden vzduh me obda; vzduh, ki se vedno vsak dan širi po mestnih ulicah, čim odbije ura šest. Takrat namreč privre iz tobačne tovarne močan tok delavstva — izvečine žensk — in valovi križem po mestu, razširjajoč s svojimi oblačili silno močni tobakovoni vonj po ozračju. Torej tobačne delavke!

A da niso prinesle seboj pravkar omenjenih dišav in da ne bi že takoj pri vstopu v pisarno glasno tekmovalle medseboj

v priznani svoji zgovornosti, — ne vedel bi, da imam opraviti s tako priprostimi Evinimi hčerkami. Sicer se ne spoznam dosti na ženska oblačila; a v mojih očeh bi bili to, kar vidim pred seboj, lahko izdelki, če že ne prvih, pa vsaj boljših modnih salonov. In — skoro me posili smeh — v rezki tobakovih vonj se meša odnekod parfum . . .

Pa pred mano stoje navadne tovarniške delavke!

Ženska je pač vedno ista: samo z bleščečo zunanostjo skuša učinkovati, pa najsi bo ista pristna ali ne.

Pa to le mimogrede povedano, vtis trenutka. Saj za natančnejše opazovanje poznih strank ni niti časa niti možnosti. Kajti že sem obkoljen od petih strani in iz ravno toliko smeri me obsiplje ploha besedi, — burnih in ne ravno izbranih, strastnih klicev in medklicev.

„Gospod sodnik, ta me je zmerjala! Oni so za to, da branijo mojo čast!“ —

„Nič naj nikar ne verjamejo, gospod dohtar, ona je mene, pa še kako grše! Ni res, Francka, saj si ti slišala?“ —

Ja, gospod rihtar, taka grda baba! Čakajte, jim bom jaz povedala, kako je bilo! Vse po pravici bom povedala!“ —

„Lažnjivka, fej!“ —

„Obrekovalka! čast kradeš!“ —

„Pravica se mora izkazati, pa če gre do cesarja!“ —

Položaj postaja čimdalje burnejši. Že se glasi jok, pa tudi bojevite kretnje se porajajo med sovražnima strankama.

Zdaj je čas, zadnji čas, da posežem vmes in pripomorem svoji osebi in kraju do potrebne veljave.

„Mir! Če ne, pokličem paznika!“ —

Razburjeni duhovi se pomirijo in drug za drugim utihnejo.

Nato se začne zasliševanje obeh strank in prič. In dasi se trudim, čimpreje dognati jedro žalitve, se mi to ne posreči izlepa. Šele, ko sem že od obeh strank parkrat slišal vse okoliščine, pod katerimi se je čast omadeževala, izvijem slednjič sicer ne ravno molčečim ženskim ustam kočljive, merodajne žaljivke. In te so?

„Ti imaš kruljavega fanta!“ —

„Ti pa še tacega nimaš! . . .“

Kako že pravi star rimski pregovor? Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus! Ali po naše: gore se pripravljajo k porodu in rodi se — smešno majčkena miš! . . .

Sklenem zapisnik in odpravim stranki. Čudno me gledajo bojevite Amaconke, da se bolj ne zavzamem za njih pravico, da takoj na mestu ne izrečem zaželjene stroge obsodbe. Bogami, rad bi prisodil vsaki po par dni, pa za enkrat še ne gre.

Aj, pa čakajta, užaljeni devojki, pri razpravi se vama v polni meri vstreže in upam, da vaju potem mine veselje, radi fantov se še v bodoče tožariti.

Pripeti se pa, da se božja hčerka Pravica za tako lahko-miselno igranje z njo maščuje, kruto maščuje. Tedaj zapusti nas, nehvaležne zemljake, in se preseli drugam, morda na kak drug svet, kjer jo znajo bolje ceniti.

A tedaj gorje nam vsem, tisočkrat gorje onemu, ki v resnici trpi krivico tedaj! . . .

Kakor je prej vsepovsod nad človeštvom bleščala svetla luč pravice in razsvetljevala ljudem duha in srce, da so vedeli ločiti pravo od nepravega, da so kaznovali hudodelca in sčitali pravičnika: prav tako sedaj noč pravne brezčutnosti zastira vsem oči. In zgodi se, da v tej noči nekaznovan živi slobodno življenje brezvesten zločinec, dočim preganjani in zatirani zaman kličejo pomoči.

V taki noči je izgubila tudi „blazna Mina“ svojo pravico. Evo njene zgodbe!

Na klopi za stranke pred eno izmed sodnih dvoran sedeva že par mesecev postarna kmečka žena. Vsak dan jo vidim, dopoldne in popoldne. Sključeno in mirno kot soha se tišči v kot klopi, svoj brezizrazni, veli obraz nepremično obrnjen v vrata sodne dvorane. Tako sedi cele ure. Le kadar so razprave na istem oddelku in sodni sluga kliče stranke iz hodnika v dvorano, tedaj se čuden nemir poloti sicer brezčutne starke. Vidno vznemirjena in tresoča se po vsem telesu zdaj vstaja, zdaj zopet seda nazaj na svoje mesto; na obličju ji leži izraz napetega pričakovanja, sicer ugasle oči pa ji blešče v čudnem svitu. Prav kot da mora i ona vsak čas stopiti pred sodnika. — Ko pa so razprave končane in zavlada zopet mir na hodniku, tedaj ostane skrivnostna žena zopet sama na svojem sedežu in čaka, se-li morda ob prihodnji razpravi odpro tudi zanjo vrata v sodno dvorano.

Prilичno sem izvedel žalostno usodo „blazne Mine“, kot nesrečno ženo nazivajo. Nekdaj premožna kmetica — vdova zapletla se je z lakomnim in zavratnim sosedom radi mej njunih zemljišč v pravdo. Vsled lastne neizkušenosti, še več pa radi zvitega ravnanja v tožbah že izurjenega nasprotnila je propadla v vseh instancah, dasi je bila pravica očitno na njeni strani. Ogromni pravdni stroški, žalost in končno obup nad propadajočim posestvom, vse to je nesrečnico pritiralo do gmotnega in slednjič tudi do duševnega padca. Napol blazno pognali so jo lastni sorodniki iz njenega domovja in nekdam čislana žena hira sedaj v ubožnici. — Le ena zavest, zavest nekdamnjih krivic, živi še jasno v duši „blazne Mine“ in z nevidno močjo jo tira ista vsaki dan v sodni dvorec. In vedno, kadar se odpro duri sodne dvorane, vstane bedni starki svetlo upanje v srco, da končno vendarle tudi ona pride do svoje pravice . . .

Uboga žena!

Izgovor.

Gospod Vodopivec: „To je pa res čudno, da pijete že osmi vrček piva, ko ste vendar v društvu abstinentov ...“

Gospod Krokar: „To je pa res, a jaz sem v društvu le kot častni član.“

Dobro nasvetovanje.

Vojaški stotnik vojakom ko odhajajo domov: „... končno pa vam še svetujem, kadar se vrnete med civiliste, naj se takoj oženite, da ne pozabite discipline.“

F. SLAVIČEK:

□□□

BLAGAJNA.

(Iz zpominov starega župnika.)

I.

Leta 1882 sem z vso svojo prtljago srečno prijadral k sv. Luciji na Škitačo. Ako rečem, „sem prijadral“, je to istina kajti morski kanal je četrtr ure širok in iz ene obali na drugo priti ni izostalo nego se barkovoziti dati mornarjem. Se neki tolsti reber navkreber in v solnčnem svitu se je nam zrcalil stolp sv. Lucije — smo doma!

Moj predhodnik je že prejšnji dan odrinil na svojo novo postajo, zapustivši mi zapisnik in inventar cerkvene in župniške imovine, katero sem imel le še podpisati.

Prva stvar, ko se človek izkrca v novi brlog, je ureditev po vseh legah in kotih farovških sob. Polagoma se udomači normalno dihanje in oko se privadi na prostrani morski razgled! Slednjič pride na vrsto raziskovanje cerkvenega arhiva.

Naletel sem na cerkvene zapiske: pobotnice, obresti, kapital in na zviti šop cerkvenih obligacij. Vse to je treba natančno prelistati. V državnih obligacijah naložen kapital je najsigurnejši. Zasebne zadolžnice pa so bile zanemarjene. Zaostale obresti so znašale 800 kron od 2. 3. 5. let. Zadolžnice same so bile vknjižene na 3. 4. še celo zadnji stavek — v nevarnosti pogube.

Dvakrat, trikrat si obrišem potno čelo. Nazadnje še dobim zapis gotovine: 265 kron. Iščem in iščem, vse premetam, ne najdem nič in si mislim, kolikor primankljajev, toliko sovražnikov. Tako je bilo.

Zazeblo me je. Pa sem si mislil: in faciem ferri miles — v glavo udri vojak — in sem šel na delo. Takoj drugi dan odpošljem pozivne račune na privatne cerkvene dolžnike, naj se zglase v župnišču, oziroma naj prineso obrestne zaostaline, svojemu predhodniku pa sem naznanil po škofijskem ovinku, naj mi restituira gotovino. Z duhovnikom sem se uredil, ker se ni kratil. A s kmeti je križ. Minulo je 14 dni — vse, kar leze in gre, je hodilo v župnišče notri, iz župnišča ven — samo obrestniki so izostali. Počakam še 14 dni.

Med tem časom sem se snidel in seznanil s sodnikom. Ta mi je že oddaleč prej sem po slugi oddal posetnico ter nasproti klical: „Častitam, naš sosed, da ste mi zdravi! Kako se počutite v našem okraju?“ Odgovorim: „Za mojo osebo prav dobro, ker zdrav sem in gmotno situiran, samo glede cerkve sv. Lucije se nič kaj dobro ne počutim!“ — „Kako to, dopovejte mi!“ — Odgovorim: „Dragi gospod sodnik, cerkev ima velik dolg izterjati na obrestih. Poleg tega pa tudi zasebna glavnina ni nič kaj varno vknjižena!“

Mi reče sodnik: „To naj vas nikar ne moti in naj vam ne jemlje apetita in humorja. Kupite si tožne blankete, pisati pa znate. Vse bomo zravnali! Zares, tolažba o pravem času umestna! Sedaj sem bil nekako vesel.“

Napisal sem tožbe „per importi minimi“ in jih vložil pri c. k. sodišču. Postal sem advokat le s tem razločkom, da sem moral za vsako posamezno tožbo od doma korakati 5 ur peš, dočim drugi advokati pridejo na sodišče v četrte ure, ako ne prej.

Da na kratko govorim: vse sem izterjal in naložil cerkveni denar v oblaganje na Dunaju.

Preminuli sta dve leti. Zopet privatni dolžniki niso prinesli obresti. Sedaj sem nastopil drugi način. Da uredim vso stvar, mi ni kazalo drugo, nego izterjati tožbenim potom, kapital z obrestmi vred. Izročim dolžnike na okrajno sodišče.

Sedaj je bil ogenj v strehi. Vsi prizadeti so kričali: „Tega pa še nikdar, da bi nas kdo tožil! Kdo je ta pop, da se upa kaj takega storiti! Mi, kadar bomo hoteli, bomo plačali, tako je bilo prej in tako bo ostalo zanaprej. Mi bomo ostali, pop bo pa šel.“

Kaj so storili? Šlo jih je 5 na vozičku, šli so v svete k mojemu predhodniku. Rekli so, da gredo k škofu, ali predhodnik jih je ustavil, naj gredo domu, da ne bodo nič opravili. Misli sem, vsak je svoje sreče kovač, vi z batom, jaz pa s tožbo.

Pripomniti moram, da sem bil od slučaja do slučaja pooblaščen od škofijskega, da se izterja dolg. Prišel je dan obravnave. Vsi so morali plačati kapital in obresti. To se ve, da je bila sodnijska obravnava viharna.

Potem jih dobim na trgu potrte in klaverne. Smilili so se mi. Rečem jim: „Prijatelji, niste šli še domu?“ Odgovore: „Ne še, vas smo čakali.“ „Ali ste že obedovali?“ „Ne, ker naši mošnički so prazni!“ „Tedaj idite z menoj, nimam dosti, toliko pa bo že še, da se bomo najedli. Tedaj le z menoj!“

Kasneje so me ti možakarji spričo cele fare jako hvalili, da sem dober, da se ne dam zameriti. Tako je. „Panem et circenses“, pa je dobro.

Tedaj cerkveno imovino, glavnice, obresti in gotovino sem spravil na varno.

II.

„Fortes fortuna adjuvat“, junaka sreča podpira, si mislim, ker sem že toliko vspesno izvršil, dajmo še krono temu delu postaviti. A dostikrat, kar se mnogo prevdarja, da bi se prav lahko nabavilo, se ujalovi in v blatu obtiči. Tako se je meni dogodilo navsezadnje.

Imenitna misel se je porodila v moji glavi. Kaj, ko bi omislil za cerkev kako malo železno kaso? Vsako župnišče ima kako kaso, v kateri se glavne stvari, zlasti denarne hranijo. Naj jo ima pa še naša cerkev! Ako ima 30 cm kubične vsebine, ne bi toliko stala. Omislim jo pri tvrdki na Dunaju. Čez dva mesca dobim pisanje, da se kasa še ne dela, ker je gospodar na potovanju in se je še le včeraj povrnil domu. Nekaj mi je vest rekla, da ta kup ne bo prida. Res je bilo tako. Čez 14 dni mi se dostavi aviza, da je blagajna povzetno dospela na Pazin za 800 kron. Bes te plentaj! za 800 kron jaz kase nisem naročil, nego za 30 cm. kubične vsebine in taka more k večjemu stati 100 kron. Kaso sem poslal nazaj s pripombo, da jaz sem jo naročil 30 cm. veliko za 100 kron ali približno in te na Pazinu ne sprejemem.

Čez teden dni pride agent iz Dunaja v naše mestece ter vloži tožbo pri sodišču, od ktereга dobim jaz pozivnico za ta in ta dan. Ko vstopim omenjeni dan v pisarno, mi govori sodnik: „Obžalujem, da ste se zapletli v tako tožbo. Drugo ne preostane, nego da si tudi vi poiščete advokata!“

Dobil sem ga. No sedaj se je tožba vlekla, nasprotnik je trdil, da sem dolžan kaso sprejeti, moj zastopnik pa je trdil, da tega nisem dolžan, ker je tvrdka ni zdelala po predpisu. Dobro, nasprotnik vloži tožbo, moj advokat je ovrže, prvi vloži repliko, drugi dupliko; prvi zopet kontra, drugi re in konec. Ob vsakem aktu sem bil sodnijsko obveščen. Meni se je dozdevala čudna vsa stvar. Vsedem se in napišem pismo na sodišče, proseč, naj že vendar vso stvar doženejo, ker se tako za nič gre. Kajti po postavi od 21. aprila 1882 št. drž. zakona 123 se meni vse vzame, samo pustiti se mi ima 1600 kron. To pismo odpošljem po mežnarju na sodnika. Pripomnim, da čakam z mirno vestjo razsodbo. Dolgo je ni bilo. Že sem mislil, da so nadaljno pričkanje ustavili ali djali ad akta.

Ravno ob času te tožbe sem prosil za drugo župnijo ter sem jo dobil. Hitro se preselim in se tudi na ti fari kmalo udomačim. Na tožbe sem malodane pozabil. Nekega dne dobim po pošti c. k. sodnijski poziv, da se me bo ta in ta dan prišlo zarubit. Tako govori rubežinski sodnijski odlog. Hitro pospravim in odstranim, kar je bilo vrednostne premičnine, dva prešička, denarja, seve, nisem imel bogvekaj, no mačko sem imel, pa za to, vem, da se ne bo nikdo brigal. Vina v kleti nisem odstranil, ker sem vedel, da so briči radi žejni. Postelje, knjige, obleko in druge take životne pritikljine se niso postavno smeli dotakniti, farovža tudi ne, ker ni bil moj. Tako sedaj le naj prideta! Napovedani dan sta prišla. V štedilniku je prasketal ogenj, na njem je pa cvrčalo. Potrebna navodila zato sem dal že prejšnji dan. Dve majolki, polni finega terana, ste stali na mizi, poleg fina slivovka, kajti prišlec rad pokusi ponudeno slivovko, ali pa jo zvrne. Miza je bila pregrnjena z belim prtom. Servirano je bilo za dva. Nekdo potrka. „Naprej!“ viknem in v vratih se pokažeta dve vojaški kapi, kakor jih navadno nosijo briči. „Dober dan!“ — „Dober dan! Gospoda moja, me jako veseli, da sta prišla! Sedita, čemo piti in kaj založiti.“ Primaknem stolca k mizi. „Prosim sedita!“

„O, hvala vam, velečastni!“ — „Nič, nič ne vem, po kaj ste, gospodje, prišli! A predno službeno postopate, se morate ojačiti!“ Namignem materi, ona prinese juho, potem meso in prikuho. „Tako, sedaj se slobodno poslužite. Zakaj lep marš ste imeli iz Metovuna do Montrilja.“ Pili smo in jeli, da je bilo veselje. Jaz pa sem mislil: železo je treba pekoče kovati. „Na zdravje, gospôda!“ rečem čašo dvignivši. „Tako za silo smo se okrepili, toda zaključek še ni. Veste, da nas še pečenka čaka, pa saj jo mi tudi lahko čakamo. Pijmo na zdravje nas vseh in tistih, katerim vi, gospodje, v cesarski službi pomagata. Prosim, da izpraznite do dna!“ Tako, sedaj pa, gospodje, lahko izvršite svoje delo; kadar končate, pa se vrnite zopet k naši mizi.“

Tedaj povzame prvi birič: „Ne zamerite, gospod župnik, mi smo več kakor vaši prijatelji in tako le mimogrede vas prašamo, da nam približno poveste, koliko premoženja imate, da zapišemo, kar nam boste povedali!“ Odgovorim: „Hlev je prazen, denarja nimam nič, nego, kar zaslužim; obleko, knjige in gospodarsko orodje ne boste zapisali, vina v kleti, takega le terana, imam še en sod, tega tudi ne boste zapisali, ker potem ne bi imeli nič pijače. Moj nasvet, dragi gospodje, je ta: Boljše, da si prihranimo to kapljico za nas, kakor da bi jo drugi pili. Ste zadovoljni?“ Oba odgovorita: „Tako je!“ Še povzame prvi birič: „In jaz, gospod župnik, bom stavil v protokol, da ste tako revni, da nimam prav nič zapisati in mislim, da moja beseda tudi kaj zaleže.“

„Gotovo, gospod!“ rečeva vmes jaz in mati. Tako se je ta tožba končala — nič več nisem bil klican.

SAMOTEN POTNIK.

Misli moje — nežne so cvetlice,
 komaj razcvetele, že zvene,
 želje moje — plašne lastavice,
 ki viharji jih čez plan pode,
 upi moji — bliski v mračni tmini,
 iz noči rojeni, v hipu v njej zamro,
 predno grom še zabobni v dolini
 že ne vidi jih nikjer oko.
 Mrtvo vse ... Tako stojim na cesti,
 le samota, bol sta še mi zvesti ...

JANKO DRN:

UTRINEK.

Čisto samo in zapuščeno se je čutila. Njen mož je šel pred leti po svetu s trebuhom za kruhom in končno dobil v daljni Ameriki delo v rudnikih. Njo pa je moral pustiti doma samo z nedoraslim otrokom. Zdaj pa zdaj ji je poslal kako svoto denarja, ona pa je preživljala sebe in otroka, kakor je vedla in znala.

Dolgo časa je že preteklo, odkar jo je zapustil. Navadila se je že s časom svoje krute usode in ni se ji zdelo življenje več tako težko kot prej. Tolažila se je z mislijo, da to mora biti tako, da ji je to namenjeno. Samo zvečer, ko je spravila otroka spat, je sedla rada tja k oknu in se spominjala še onih prejšnjih časov, ko sta še z možem vsa srečna in zadovoljna tako skupaj posedevala. Sicer ji je zadnji čas pisal, da ne more zaradi zdravja več zdržati v rudnikih in da se bo vrnil kmalu domov, vendar ga je zelo željno pričakovala in ni mislila na to, kako se bodeta sedaj brez dela preživljala.

Zopet je sedela ob oknu in gledala ven v temno, poletno noč. Nebo je bilo čez in čez pokrito z zvezdicami; nekatere so bile majhne, komaj vidljive, druge pa velike, ki so se po svoji svetlobi že od daleč razločevale od drugih. Zdaj pa zdaj je potegnil proti njej hladen vetrič in prinesel s seboj glasove fantov, ki so prepevali na vasi. In ob teh glasovih se je čutila še bolj samotno in zapuščeno in marsikatera solza ji je zdrknila po lepem, bledem licu.

Zagledala se je v nebo. Zvezde na njem so prijazno migljale in zdelo se ji je, kakor da bi ji sporočale pozdrave od ljubega moža tam v tujini. Gotovo gleda tudi on sedaj na nebo in na zvezdice in jim sporoča pozdrave za njo, svojo ženo. Postalo ji je lažje pri srcu. Tolažilo jo je to, da sta vsaj v duhu lahko skupaj, če je drugače nemogoče. — Naenkrat se je utrgala sredi neba velika zvezda, letela v velikem loku čez cel nebesni obod, postajala vedno bolj žareča in nazadnje izginila v vesoljstvu. Od strahu si je zakrila oči. Že kot otrok ni mogla kaj tacega gledati in naenkrat jo je postalo strah. Ozrla se je zopet

proti nebu in iskala ono zvezdo, toda zaman. Izgubila se je v vesoljstvu, kakor kapljica vode v morju.

„Znamenje,“ je rekla s strahom sama pri sebi, umrl bo tisti, čigar zvezda se je utrnila. Kajti slišala je večkrat od starih ljudi, da ima vsak človek svojo zvezdo in ako se utrne, mora potem tisti umreti. Ni verjela popolnoma tega, toda vseeno jo je obšla neka groza pri tem.

V zibelki je zajokal otrok. Klical je ata, toda tega ni bilo. Mati ga je utolažila, da je zaspal, potem je pa še sama šla k počitku. — Po noči se ji je vedno sanjalo o oni zvezdi. Vedno jo je videla, kako se je utrnila, letela po nebu, postajala vedno večja, tolika kot mesec, solnce in vedno večja, nazadnje pa je od groze zakričala in se vsa utrujena vzbudila. — — —

Čez dva dni pa je prejela iz Amerike naslednjo brzojavko: „Vaš mož pedsinočnjem pri razstreljavanju rova ubit.“ — Bilo je v resnici znamenje.

IVAN PETELIN :

STARI LEŠMAN.

Daleč naokrog je bilo znano ime starega Lešmana, vsakdanjega berača, ki je hodil od hiše do hiše, od vasi do vasi in prosil ljudi milodarov. Po zunanosti ni bil lep, kajti desna noga je bila krajša nego leva in zakrivljena v obliki črke „o“; zato je moral rabiti dve palici, ki sta mu bili precejšnja podpora pri hoji. Pa tudi gornji del telesa ne bi bil všeč dekletu, če bi bil Lešman že mlad tak. Bil je namreč škilast na eno oko; to pa nič ne dé, kajti videl je nanje bolj, nego mnogo drugih, ki imajo obe očesi zdravi. Toda kdo bo gledal pri starem človeku na telesno lepoto, pazi se bolj na krotkost in dobroto srca. In to je imel stari Lešman.

Kdo ni poznal starega Lešmana, vsakdanjega berača?

Takoj smo vedeli, ko smo sedeli zvečer pri večerji, kdo ima priti v hišo. Dvakrat, trikrat je zaropotal s palico, zaklical že v naprej v veži: „Dober večer! Bog ga daj!“ in v sobo je prikrevsal stari Lešman s culo na hrbtu.

„Bog vam požegnaj!“ je vsakikrat zagodrnjal, pogledal nas po vrsti izpod dolgih obrvi in sedel je naposled na klop k peči. Tako je vedno storil.

Vsi smo ga bili vajeni, saj je bil čisto domač pri nas. Dober in potrpežljiv človek je bil in povedal je nam marsikaj, če smo ga izpraševali. Včasih je znal biti tudi zvit.

„Kod si hodil, Lešman?“ smo ga vprašali, ko se je naslomil na palico in molče gledal v tla. Tikali smo ga, tikal ga je sploh vsak otrok.

„Kod?“ se je zravnal Lešman. „Kod sem hodil? Po svetu!“ Glasan in hreščoč je bil njegov glas, ki je donel po izbi.

Pa takoj se je premislil in je povedal vse natanko, kod je hodil, kje je bil, koliko je naprosil; hvalil je ljudi, kakšni so tu, kakšni so tam, pravil je potem o letini in o vročini. Jezik se mu je razvozljal, želel je govoriti popolnoma sam. In res je bilo slišati samo njega. Jenjal je šele, ko so mu mati ponudili latvico mleka in krompirja v oblicah, kar je vedno slastno zaužil. Zahvalil je potem Boga, zahvalil se tudi materi, nato pa je položil svoj stari klobuk nazaj na plešasto glavo. Čas je bil in sedli smo okrog Lešmana, ker smo ga imeli radi in poslušali smo, dasi je to ali ono stvar iz svojih doživljajev bogve kolikrat že povedal.

„Takrat, ko sem bil jaz mlad,“ je pravil, „je bilo vse drugače. Železnic še ni bilo toliko, kolikor jih je danes. Zdaj teče železnica skoro v vsako vas. Takrat smo prevozili dokaj cest in poti, vasi in mesta. Služil sem pri bogatinu Skobcu celih štirindvajset let. Ves čas sem bil samo pri enem gospodarju, dvajsetkrat sem bil na Hrvaškem in bogve kod še vse. Vozili smo namreč vino iz Hrvaškega. Skobec je imel gostilno; zato smo morali vsako leto po vino na Hrvaško, jaz in še druga dva hlapca. Ha, to je bilo življenje! To smo bili vozniki! Moji konji so bili vsem kos; pa so tudi nekaj vina prepeljali; jaz pa sem znal tudi ravnati ž njimi. Krme jim dati, kolikor potrebujejo, pa gre. To je bilo prijetno, ko smo vozili težke vozove vina skozi Dolenjsko proti Vrhniki. Na Grosupljem smo se vedno ustavljali, da smo konje nakrmili in napojili, zraven smo se morali pa sami okrepcati. Da, to je bilo življenje! Kaj bo zdaj, ko se vse prepeljuje in vozari le po železnici! Zdaj je vse dr'gač, vrag v k'trjač.“

S tem stavkom je običajno konča svoje več ali manj zanimivo pripovedovanje, ki smo ga bogve kolikokrat že slišali. Povedal je tudi, kje in kako se je pohabil in na kak način je postal škilast. Pravil je, da je bil nekdanj lep in postaven fant, ki so ga dekleta rada imela, on pa ni maral za nobeno. Ko so nekoč zopet vozili vino, so se mu splašili konji vkljub temu, da je bil voz težko naložen. Lešman je sedel pred sodi in ko je skočil z voza, da bi ustavil konja, je revež tako nesrečno padel na neki kamen, da se mu je noga zlomila, z očesom pa je dregnul v kol, ki je molen čez plot. Od tistega časa je bil kruljav in škilast. In ni bil več za delo in rabo, moral je beračiti. Ljudje so ga imeli radi, vsakdo mu je dal po svoji zmožnosti. Lešman ni bil zapravljevec, ampak je hranil in pravili so, da je imel celo nekaj denarcev v hranilnici. Pri sebi pa je imel vedno okrog dvajset goldinarjev.

„Koliko imaš že shranjenega denarja?“ ga je kdo izmed nas vprašal.

„Kaj tebi mar?“ je nam odgovoril, česar mu seveda nismo zamerili.

„Komu boš pa zapustil tisto?“

„Bom že komu,“ je odgovoril.

Lešman ni imel ne bratov, ne sester, tudi drugih sorodnikov ne. Očeta sploh ni poznal, mati mu je umrla, ko je bil šest let star. Od šestega leta je služil pri Skobcu najprej za pastirja, potem pa, ko je odrasel, kot hlapec. Gotovega o svojem denarju ni hotel nikomur povedati, toda nekoč mu je slučajno ušla beseda, da ga misli zapustiti cerkvi svetega Vida, svojega patrona.

„Si imel li kdaj ljubico?“ je vprašal Lešmana kdo starejših.

„Se kaj si izmislil!“ ga je zavrnil Lešman. „Misliš, da smo bili takrat tako neumni, kakor ste zdaj. Zdaj se vse oblikuje in objema. Prej tega ni bilo. Koga imam jaz rad? Boga in svetega Vida, svojega patrona! Potem pa vse ljudi. Za ženske se pa nisem nikoli brigal.“

Mnogo je povedal stari Lešman, kadar smo bili skupaj in da smo imeli čas. Tako rad je pripovedoval iz svoje mladosti, kako je vozil vino iz Hrvaškega in Dolenjskega, da je imel veliko veselje do živine in da ga je gospodar rad imel. Pohvalil se je sicer včasih preveč, a ni mu bilo šteti v zlo, saj vsakdo pove o sebi rajši dobro nego slabo. Lešmanove žuljave roke pa so pričale, da je bil v resnici priden, da je bil dela navajen. In te roke so se strinjale z njegovim zgubančenim licem in zgubanim čelom in hreščečo govorico... Pa Lešman je bil tudi vojak! To vam je moral biti fant soldat!

Stari Lešman je mnogo pretrpel in izkusil, bil je v mnogih nesrečah, a proti koncu svojega življenja mu ni bilo sile, pravil je celo, da se prišteva k najsrečnejšim ljudem na svetu. Saj ni bilo pravzaprav težavno njegovo zadnje življenje. Poleti je hodil počasi okrog, pozimi pa je gorko sedel v gorki izbi za pečjo, kjer je pokušal zdajpazdaj požirek žganja in pušil iz pipice. Imel je dobrega prijatelja in pri tem je prebil celo zimo...

Tako je živel stari Lešman. Vedno radost in zadovoljnost na njegovem obrazu...

Večkrat smo ga tudi mi obiskali. Koliko zimskih večerov smo ž njim preživeli! Dolgi so bili sicer, a nam kratki med pripovedovanjem starega Lešmana...

*

A zdaj ga ni več med živimi. Ko je rekel nekega večera, da mora iti še enkrat malo po svetu pogledat, smo mu branili: saj mu ni treba in težko hodi, lahko se tudi zgodi, da ostane v snegu. Toda obveljati je morala njegova. In res; kar smo slutili, se je zgodilo. Našli smo ga zmrznjenega v dolgi ravnici daleč proč od vasi. Pokopali smo ga pri svetem Vidu. Njegov spomin pa še živi med nami...

KSAVER MEŠKO:

SPOMLAD NA GROBIH.

Spomlad. Smeji se solnce spet,
vse zeleni,
še tu na grobih pisan cvet
premnog cveti.

A kaj mi hoče ves ta soj,
kaj cvetje vse?
Ko pa leži tu dragi moj
in moje vse...

JOSIP LOVRENČIČ:

ZGUBLJENA STAVA.

Burka za podeželske odre.

Osebe: črevljar Šilar, vajenec Peregrin, kmet Podplotar.

Pozorišče: Šilarjeva delavnica — navadna bolj majhna kmetička izba z mizo in par stolicami. Na tleh okoli mize stari čevlji. Na steni ura — kaj podob in predivo za dreto. Na mizi raztrgan „Slovenec“.

Čas: Ob balkansko-turški vojski:

Prvi prizor.

Šilar (sedi na nizkem stolu — črevelj med kolena, zabija po vseh črevljarskih predpisih žebelje — navdušen v svojem delu).

Peregrin (dela pri zidu dreto in poje):

Tam za turškim gričem,
tam je dost fantičev,
K' se za nas vojskujejo ...

Šilar (še med Peregrinovim petjem): Ja, ja! Vojskujejo se! Saj so pravili, stari ljudje so že kdaj pravili: v južnih deželah začne vojska in potem pojde v gorenje kraje! (Zmaje z glavo.) Na, na, hudi časi nam predejo, hudi časi! Turek je močan — vse spravi pod se, kakor v starodavnih dneh! Res, Lah mu je vzel Tripolis — na, meni se vse to močno zdi, da se bo Bolgarom in Srbom pa še Črnogorcem zraven slaba godila! Kar pohrusta jih Turek! Kakor se je enkrat vse treslo pred njim — tako se bo tudi zdaj! Saj ga je kakor listja in trave!

Peregrin (ki je po končanem petju delal dreto in z gestami ugovarjal Šilarjevemu modrovanju, kažoč na časopis): Ne bo tako dobro Turkom, ne! Tam v cajtengah, ki je zavil vanje gospod fajmošter črevlje, katere mu ravno popravljate — stoji drugače. Prej sem pogledal!

Šilar (jezno): Molči, ti žlobudralo, pa dreto mi delaj! Kaj veš ti, kaj so Turki! Če bi videl samo enkrat njih mustače — pa bi ti zlezlo srce v hlače! Dreto, dreto, pa tiho — če ne bo spet kneftra pela!

Peregrin (užaljen): Veste, če me boste še naprej tako s kneftro, kakor dozday, vem, kje so vrata! Kar pojdem! Bolgari rabijo pomoči!

Šilar (se razhudi): O ti peregrinajti Peregrin, ti capin ti širokousti — če ne boš tiho, ti zlomim čeljusti! Dreta, dreta pa smola je zaté — ti napihnjeno fanté! (Zabija naprej kakor sploh med vsem govorenjem — samo ob posameznih stavkih, ko se razburi, preneha z delom.)

Peregrin (dela dreto naprej in žvižga): Tam za turškim gričem ...

Drugi prizor.

Podplotar (opravljen vsakdanje, v mavhi ima karto balkanskega bojišča, v roki par starih črevljev): Bog ti daj, Šilar, dober dan! — Pa kaj, da si danes tako glasán? (Dene črevlje pred Šilarja na tla.) Črevlje sem ti prinesel, da jih popraviš. Pa boš moral pohiteti, jih rabim ...

Šilar (mu pade v besedo): Bom že — bom že! Že poskrbim! Kaj se jezim? Kdo bi se ne? Vsak bi se jezil na mojem mestu! Pomisli, ta poba še drete ne zna prav delati, pa se širokousti, da bi šel Bolgarom pomagat! Snejo Turki še njega v solati, ko ga zadene kako svinčeno zrno!

Peregrin (navdušen): Kaj ne Podplotar, nič bi me ne! Bolgari imajo fante od fare pa dobre generale in zmagajo!

Šilar (zažene star črevelj v Peregrina): Boš tiho — ali ne boš? Ti žlobudralo ti!

Peregrin: Le jezite se, le! Tiho pa ne bom! Živjo Bolgari!

Podplotar (vzame karto bojišča): Vidiš, Šilar, jaz dam Peregrinu prav in pravim tudi, da Bolgari zmagajo!

Šilar: Ti, podplotar, tebi manjka tudi eno kolesce pravega spoznanja in prevdarka! Premisli in prevdari, koliko je Turkov! V solati, saj sem rekel, v solati snejo vse Bolgare pa kar je še drugih! (Konča s popravo župnikovih čreveljev — Peregrinu:) Slišiš, ti Peregrin peregrinašti, pusti zdaj dreto, tukaj imaš črevlje za gospoda fajmoštra — nesi mu jih pa reci: gospod — (Peregrin gleda zemljevid in se ne zmeni za Šilarja) Smrkovec! — Slišiš! — tukaj vam pošilja moj mojster črevlje! Račun 3 K. — Ti, smrkovec, kako porečeš?

Peregrin (napravi zabit obraz): Gospod smrkovec . . .

Podplotar (se smeje).

Šilar (jezno): Kako?

Peregrin (Gospod smrkovec, tukaj vam . . .

Šilar (vstane, grabi za knefro): Kaj, kaj? Smrkovec — gospoda? Žlobudralo, kako sem rekel?

Peregrin: Gospod smrk . . .

Šilar (ga vdari s knefro): Poslušaj — zdaj zadnjikrat žlobudralo! Gospod fajmošter, tukaj vam pošilja — žlobudralo žlobudralo! Slišiš! — Črevlje! Ponovi!

Peregrin (ponovi): Gospod fajmošter, tukaj vam pošilja žlobudralo žlobudralo črevlje!

Šilar (stopi jezen k njemu, da ga oklofuta — a Peregrin zgrab, črevlje in odhiti).

Peregrin (med vratmi): . . . Žlobudralo žlobudralo vam pošilja črevlje!

Šilar (za njim): Čak, čak, se že vrneš!

Tretji prizor.

Šilar: Tole je še hujši ko v turško-bolgarski vojski! Kaj praviš, Podplotar?

Podplotar (še vedno zemljevid v roki): E no, no, tako hudo le ni! Pa slišiš, Šilar, daj par cvekov pa kladivo — ti nabijem ta zemljevid na zid — pa ti razložim, kako stoji vojska, da ne boš tako navdušen za Turke!

Šilar (mu da zaproseno): Na, na — pa le hitro končaj svoje razlaganje, ker ne utegnem zgubljeni časa!

Podplotar (nabije karto na zid in začne poljubno razlagati — če ne drugače tako): Vidiš, tukaj so Turki — tukaj Bolgari. Bolgari napadejo Turke in Turki bodejo bežali. In ko se vstavijo, jim bodo Bolgari spet za petami in jim spet zbombardirajo vse — in tako pojde naprej, dokler se Turki na celi črti ne vdajo!

Šilar (kima z glavo): Saj ti lepo govoriš in pametno dokazuješ — pa jaz le ne verujem!

Podplotar: Ti ne veruješ! Vidiš, jaz sem pa tako prepričan o — svojih mislih, in stavim kolikor češ, da zmagajo Bolgari!

Šilar: Dobro! Jaz pa, da zmagajo Turki!

Podplotar: Daj roko! Če zmagajo Bolgari, mi zastonj podtoplaš — črevlje — pa še par novih mi narediš!

Šilar: Velja! Če zmagajo Turki, mi pa ti daš svojega rejenelega prašiča, da se bom redil s klobasami in špehom celo leto zastonj!

Podplotar (se popraska za ušesi): Malce preveč je — pa naj bo! Bolgari morajo zmagati! Velja!

Šilar (se zadovoljno smeje): Haahaaa haaaha . . . to se boš še praskal za ušesi hahahaaa in proketo navdušen boš za svoje Bolgare! Hahaahaaa!

Četrti prizor.

Peregrin (privriska na oder): Živjo Bolgari, živjo Bolgari! Zmagali so! Turek se je vdal — nič več ne more! Živjo Bolgari!

Šilar (ves iz sebe, vstane s kneftro v roki): Boš tiho! Ti žlobudralo! . . .

Podplotar (sili v Peregrina): Kaj je? Kaj je? Kdo ti je povedal, kje si zvedel? Povej, povej!

Peregrin (navdušeno, važno): Živjo Bolgari, živjo! Gospod fajmošter so ravno brali „Slovenca“, ko sem prinesel črevlje. Lepo sem jim jih dal in nič nisem rekel smrkovec in tudi žlobudralo žlobudrasto ne! Veseli so mi plačali, pa še dve desetici so dali zame in rekli: Na, Peregrin, tole pa zate, ker so Bolgari zmagali. Turek ne more nič več, vdal se je in mir prosi! — Živjo Bolgari, živjo!

Podplotar (ki si je mel med Peregrinovim pripovedovanjem zadovoljno roke — ves vesel)! Živjo Bolgari! Stava je moja! Živjo Bolgari!

Šilar (se praska za ušesom, Podplotar in Peregrin se mu smejeta): Da sem se tako zmotil nad Turki! E, vidim, za nič več so! Le še kofe znajo piti — pa čibuk kaditi! Krajec jim je zrastel v polno luno in sedaj jih trka! Naj jih le! Veš, Podplotar, nič mi ni več žal za stavo! Prav je, da so zmagali Bolgari! Močni ljudje, korenjaki mi dopadejo! Živjo močni ljudje, živjo korenjaki, živjo Bolgari!

Vsi: Živjo Bolgari! Živjo! (Peregrin intonira „Tam za turškim gričem . . .“ Šilar in Podplotar pomagata.)

(Konec.)

Izbrane besede.

Gospodična A.: „Kako pa ti ugaja mladi g. doktor Čuk?“

Gospodična B.: „Ah, gospod doktor je res vsestransko omikan. Zadnjič je na pr. z menoj govoril v toli izbranih besedah, da ga — nisem prav nič kaj razumela.“

Prebrisana hčerka.

Oče: „Prosim te, Lojzika, kedaj pa boš vendar enkrat pametna?“

Hčerka: „Tega, ljubi atek, v resnici še sama ne vem, ker ti tudi mamici včasih praviš, da dozdaj nima pameti.“

MILAN DOLINAR:

□□□

STRAH.

Iz velikih oken Poljančeve hiše je sijalo par medlih lučij na cesto. Okna so bila rdeče zagrnjena in za njimi se je slišal glasen smeh. Razločilo se je par glasov in med njimi je bil krepak mladeniški glas, ki bi ga vsak vaščan spoznal, če bi ob tako pozni uri šel čez cesto. Začudil bi se pa bil ženskemu smehu, ki je donel iz hiše, zakaj bil je malo preglasen in prisiljen in za njim se je slišal prikrit strah. Gospodarja že par dnev ni bilo doma; radi trgovskih opravkov je bil na potovanju in zdaj so ostale ženske same v hiši: žena, sestra, mati in dekla.

Kdorkoli bi slutil ob tako pozni uri Brezarjevega studenta v hiši, si bi gotovo mislil kaj napačnega. Janez je bil že ves večer silno glasen in dovtipen, ni se mu pa posrečilo pregnati tistega strahu, ki je že tretji dan vladal pri Poljančevih. Norčeval se je in čudil, da so vsi skupaj še tako babjeverni in poskušal zapeti okroglo pesem, pa ni šlo. V najveselejšem petju je trepetal brezmejni strah, ki se je skušal skriti za preglasnim, prisiljenim smehom.

Že blizu polnoči so šli k počitku in Janez se je zaprl v kamro, ki je bila v naglici pripravljena zanj, okrog ene ga pa nenadoma zbudi lajanje domačega psa: slišal je že nešteto psov,

kaj podobnega pa vendar še ne. V tem zamolkem tuljenju je bila nekova nerazumljiva bojazen in prošnja slutnja nečesa groznega in nepopisni strah.

Janez se vzravna na postelji, prisluškuje nekaj časa, ter poskusi znova zaspati, vendar zaman.

Polotil se ga je čuden nemir in radovednost; včasih lajajo psi na luno, zadnje dni je bil pa mlaj in vrhutega še zelo oblačno. Sultan je tulil, kakor da prosi usmiljenja, česar si Janez nikakor ni znal razlagati in v tem trenutku je razumel, da so se ženske tega tuljenja tako brezmejno vstrašile.

Ko je prvo noč pes prebudil vso hišo iz globokega spanja, so mu to povedale, a on se jim je glasno smejal. Ko je drugo noč še bolj žalostno in divje tulil, nego prvič, se je še vedno norčeval iz njih, vendar je pa obljubil, da pride zvečer prenočevati v hišo. Ta dan je prišel tudi živinozdravnik, ki je izjavil, da je pes zdrav, na kar se je Janez še bolj norčeval; ostal je pa ves večer v hiši, kjer so mu odkazali posebno kamro.

Mislil je, da se morda kdo plazi okrog hiše, in je odprl okno, bila je pa tako črna noč, da ni ničesar razločil in kakor je tudi prisluškoval, ni čul ničesar sumljivega. Ko je nekaj časa slonel ob oknu, so se v veži oglasili zamolkli koraki in koj na to je potrkalo na njegova vrata. Uganil je, da je menda en ali drugi domačih, in je odprl. Zunaj je stala Poljančeva žena v dno duše preplašena; v roki je držala svečo, in zdelo se je, da se tudi v plapolanju sveče razodeva nepopisni strah.

Janez jo hoče potolažiti, čim je pa Poljančevka spoznala, da se ne norčuje, kakor navadno, jo je to še bolj vznemirilo. Vsi v hiši so se zbudili, pričakovali so nekaj groznega ter slutili, da se dovrši že v tej noči.

Janez se okorajži ter gre na dvorišče: seboj vzame svetilko, zakaj noč je nenavadno temna. Gospodinja je šla z njim, stara Poljančevka in dekla ste se skrivali v veži in trepetaje molili. Krasni, dolgodlaki pes je stal na dvorišču blizu lese ter tulil tako žalostno, kakor da sluti pred seboj temno, neizbežno usodo. Janez ga je poklical, a Sultan je komaj spoznal studenta in šele, ko sta ga z gospodinjo skupaj zvala, se je malo ozrl in nato znova tulil v leso.

Janez natanko preišče vse okrog plota in lese, pa ne najde ničesar. Mehko in ljubeznivo boža psa, da ga malo umiri in ga res spravi par korakov seboj. Nista pa bila še pri vratih, ko se pes obrne, zbeži nazaj in zatuli še bolj strašno, nego prej.

Poljančevi so zadaj molili, Janez je s silo odpeljal Sultana v hlev ter ga priklenil. Šele ko so mu dalj časa prigovarjali in ga božali, je utihnil, nakar so odšli v hišo ter legli. Minilo je pa komaj pol ure, ko se je znova pričelo obupno tuljenje, ki je bilo tem strašneje, ker je vsa okolica ležela v globokem miru in neprodirni temi. Žival je s silo odtrgala verigo ter pobegnila iz hleva; v daljavi je zagrmelo in z vsakim bliskom se je groza podvojila. Še večja nego Janezov strah je pa bila njegova rado-

vednost, ki ga je znova gnala na dvorišče, da dožene, kaj je pravzaprav psu. Vodil ga je po dvorišču, Sultan se je pa vedno obračal proti lesi ter lajal v njo. Hotel je z njim malo na cesto, a ga na noben način ni mogel spraviti skozi leso in šele čez vežo ga je odpeljal pred hišo, kjer se je takoj strahovito tuleč obrnil spet v lesu.

Janez najskrbneje preišče mesto, kamor je gledal pes, pa ne najde prav ničesar sumljivega. To ga je vjezilo, da je zapodil Sultana nazaj na dvorišče in se vrnil v hišo.

A komaj se vleže, je zatulilo zunaj v divjem nepopisnem strahu, kakoršnega občuti človek, če pogleda v brezdna večnosti in koj na to je bilo vse tiho. Janez je odhitel na dvorišče — v tem trenutku se je silno zabliskalo — in student je vztrepetal pred prizorom, ki se mu je nudil tu: Pes je visel na lesi, in na tleh je bilo vse krvavo. Preskočiti je hotel menda plot in se je nataknil baš na tistem mestu, ki se ga je že tri dni brezmejno bal. Janez ga je snel s kola, ki mu je predril ves život in par trenutkov pozneje je Sultan poginil.

PAVLINA K.:

DUCMANOV ŠIMA.

Lansko leto se je Ducmanov Šima zopet prikazal v vasi. Čudno je izgledal! Bos, raztrgan in zamazan. Otroci so se ga tako bali, da so že od daleč bežali pred njim. In vendar ne bi storil Ducmanov Šima nikomur nič žalega. Nasprotno! Ducmanov Šima se je bal ljudi. Če je zagledal kje kakšnega odraslega človeka, je kar zatulil in zbežal.

Bilo je pred devetimi leti. Takrat je še živel Ducmanov Šima s svojo družinico v vasi. Imel je pridno ženko. Ker nista imela svoje hišice, sta hodila skupno h gospodarju na dnino, da sta tako odslužila za stanovanje.

Kmalu sta dobila dečka — Lojzeka. Zdaj sta še bolj pridno delala, saj sta imela za koga skrbeti. Šima je naredil za sinčka vozek, da sta ga lahko s seboj peljala na njivo, kadar sta šla na delo. Tako je ostal otrok čez dan na polju v vozičku, zvečer pa ga je Šima vzel v naročje, da je žena lažje pripravljala večerjo.

Tako je bilo dan na dan. Ker pa se je žena preveč mučila — po dnevi na njivi, ponoči z otrokom, je kmalu podlegla hudi bolezn. Ni trajalo dolgo, že so jo odnesli k večnemu počitku.

Ducmanov Šima je zdaj ostal popolnoma sam z otrokom. Kamor se je obrnil, povsod mu je manjkala njegova pridna žena. Če je otrok jokal, ga ni mogel utolažiti, med tem, ko je bil pri ženi takoj tih. Tudi večerja ni bila nikoli tako dobra, kakor prej, ko mu jo je skuhala žena. Ni mu kazalo družega, kot še enkrat se oženiti. Kar streslo ga je nekaj ob tej misli, če se je spomnil, da bo mali Lojzek moral dobiti mačeho. Pa kaj je hotel! Moralo se je tako zgoditi!

Na pustni torek je bila gostija. Ob tej priliki je Šima prosil svojo drugo ženo, naj bo dobra z njegovim sinčkom, ko vendar ni lepšega otroka v vasi, kot je njegov Lojzek. Obljubila mu je vse, vse.

V začetku je šlo vse po moževi volji. Pokazala se je pridno gospodinjo in dobro mater. Ko pa so minuli medeni tedni, je tudi nova gospodinja postala drugačna. Nič več ni marala za malega Lojzeka. Mesto, da bi mu dala jesti, ga je napodila iz hiše. Revček se je zatekel potem k sosedu, ki je bil Simejev gospodar. Tam je dobil kos kruha in bil ves srečen.

Ubogi Šima je pridno delal od jutra do večera, a vendar ni mogel vsega dela zmagovati, ki mu ga je naložil njegov gospodar. Pri prvi ženi je bilo to lahko. Sla je z otrokom na polje in pomagala možu pri delu. Ko mu je umrla, jo je težko pogrešal in bil prisiljen, se drugič oženiti. Misлил je, da mu bo tudi druga žena vsaj nekaj dela odvzela. Toda nič! Samo doma sedi in niti ne zašije mu raztrgane srajce in ne umije otroka. V začetku jo je prosil, naj gre ž njim na polje delat. Zaman! Potem ji je ukazal, da mora iti. Nič ni pomagalo. Končno sta se sprla in stepla. Mesto zadovoljnosti je bil v hiši prepir. Kadar je prišel zvečer Šima utrujen domov, ni bilo nič večerje. Žena pa je kje s kakšno sosedo klepetala. — Dan na dan je bil prepir v hiši. Delo tudi ni bilo vse opravljeno, kolikor je zahteval njegov gospodar. Ko bi mu žena pomagala, bi šlo vse dobro, tako pa? Kolikokrat se je ob takih prilikah spomnil na prvo ženo, ki mu je bila vedno tako dobra.

Ko so spravili ljudje zadnje pridelke s polja domov, je gospodar Šimeju odpovedal stanovanje. Kdo ga bo vzel na zimo v delo? Kam naj gre? Bolj ko je vse to premišljeval, bolj ga je peklo. Nepopisna jeza se ga je polastila.

„Čakaj! Ti si meni odvzel stanovanje, jaz bom pa naredil, da ga tudi ti ne boš imel“ — tako si je mislil sam pri sebi . . .

Ko je postala tema, — jeseni je pa tako že zgodaj tema — se je splazil Ducmanov Šima k sosedu, k hiši svojega gospodarja. Pogledal je pri oknu v hišo in videl, da so vsi za mizo sedeli. Vsak je imel svoje opravilo. Splazil se je na podstrešje, vžgal žveplenko, jo vrgel v seno, zaprl vrata in odšel tiho v hlev. Tamkaj je zopet vžgal vžgalico, jo vtaknil v slamo, tiho zaprl vrata in odšel v krčmo. V gostilni je hotel počakati, da bi ljudje opazili ogenj. Ni trajalo dolgo, ko so začeli vpiti: „Gori, gori, pomagajte!“ Pivci so hiteli iz gostilne in videli, kako je rudeč plamen objemal streho in uhajal pri hlevnem oknu. Bati se je bilo, da se unamejo sosednje hiše.

Tudi Šima je šel z drugimi pivci na pogorišče. Med potjo se je spomnil, da bi bilo dobro, pogledati po otroku in ga zveti v naročje, če bi se slučajno užgalo tudi njegovo stanovanje. Šel je v hišo, pogledal na otrokovo ležišče — bilo je prazno. Leti in preišče vse kote, a ni ga bilo najti. Vprašal je ženo, kje je otrok. Tudi ona ni nič vedela povedati. Končno je izvedel,

da ga je žena še podnevi napodila vun, ker ji ni dal miru. Vedno je hotel imeti kruha. Gotovo je šel k sosedovim!

Kakor blazen je tekel Šima h gorečemu posloju ter iskal in iskal in zahteval od gospodarja svojega Lojzeka. „Kje imate otroka? Otroka mi dajte! Vse vam povem odkritosrčno, kako je bilo, samo Lojzeka hočem imeti.“

Zaman ga je iskal. Ni ga bilo nikjer.

Ko so drugi dan po pogorišču brskali, so našli v njem ostanke otroških kosti. Ker mačeha Lojzeku ni hotela dati kruha, je šel revček h gospodarju na seno ležat in žalosti lačen zaspal. Moral je radi očetovega maščevanja smrt storiti.

Tisto noč Šima ni nič spal. Vedno je ugibal, kje bi bil njegov Lojzek. Ko so mu pa drugi dan ljudje povedali, da je otrok zgorel in mu še celo njegovo okostje pokazali, tedaj bi ga morali videti! Popolnoma se je izpremenil! Oči so mu iztopile, iz ust so mu gledale pene, pulil si je lase in vpil: „Zakaj sem vžgal, da sem zdaj otroka izgubil! Kaj naj začnem brez njega! Lojzek! Lojzek! Kaj sem naredil?“ Vedno bolj je postajal blazen. —

Orožnikom ni bilo treba izpraševati, kdo je užgal — saj se je Šima sam izdal. Odpeljali so ga v zapor. Njegova žena je kmalu zapustila vas in šla daleč služiti.

Lansko leto pa so Šimeja izpustili iz ječe. Napotil se je takoj nazaj v vas. Pozna se mu na vsaki kretnji, da ni pri pravi pameti. Kadar vidi otroke, steguje po njih roke, teče za njimi in vpije: „Lojzek! Počakaj Lojzek, počakaj!“

GLAFIRA TEODOROVNA:

ZA OGNJIŠČEM.

Počasi in previdno je nalagala treskico za treskico. Skrbno je pobrala tudi zadnje ščikice s tal, ki so se ji odcepile pod baltico ter jih naložila, kakor če bi ravnala z dragoceno stvarjo. Vselej, kadar se je sklonila k tlom, je boleстно zavzdihnila ter se zagrabila za levo stran.

Previdno je zakresila šibico ter užgala tresko v štedilniku. Prikazal se je mal, slaboten plamenček, lizal je po treskah gori, širil se je, zrastle ter prasketaje požiral suho trešje.

Porinila je še par polen v ogenj ter zrla nepremično va-nj. Ta fenomen, tako star kot človeštvo in tako vsakdanji kot dež, ki rosi iz oblakov, kakor menjajoča se noč in dan jo je vedno in vedno spet zanimal. Rada je opazovala žarke, zmagujoče plamenčke, kako so se vspeli na nerodne klade, ovijali jih, zrastle v veliki plapolajoči ogenj, ki je nadvladal vse, premagal, pogoltnil, uničil vse. Vsak dan je znova občudovala zmagovito, drzno moč in nepopisno krasoto ognja. In ta stari prizor ji je bil vedno nov, vedno zanimiv.

Čepela je za ognjiščem, z roko se je oprla na rob štedilnika pa glavo naslonila na njo. In misli so prehajale od zmagovito

nosnega, veselega, vročega ognja na njeno lastno borno, žalostno in mrzlo življenje.

Čemu pač čepi vsako jutro tu za tem ognjiščem? Čemu? Saj dobro vé, ko skuha zajtrk, bo pomila posodo, potem bo pospravila stan; zopet kurila, kuhala, pomivala. Vmes bo znabiti krpala deci obleko, pregledala jim bo šolske naloge, izpraševala jih bo, kako so se naučili. Zvečer jih bo nasitila ter jih bo spravila spat. Potem ima morebiti pol ure proste, sama za-se. Ali kaj ji če te borne pol ure? Glava ji je težka, oči nočejo več gledati, možgani ne pojmiyo več, kaj bere, kaj je to kako razvedrilo, kaka uteha? In odrinila bo knjigo vstran ter legla na postelj, kjer jo bo vspaval težki, mučni sen.

Pa kakšen pomen ima takšno življenje?

Dan za dnevom isto. Za njo ni praznika, ni Božiča niti Velike noči. Ona dela svojo tlako, — mora jo delati, ker ji je menda tako sojeno uže od rojstva, od takrat, ko ji je tekla še zibel v solnčnem, jasnem svitu, kjer je bilo toplo in lepo in ji je kazalo vse veselo, bogato bodočnost.

Zakaj jo je pa pljusknila osoda v ta temni, mračni milieu? Zakaj ji ni postavila zibel v zaduhlo, vlažno, zakotno luknjo, da ne bi nikdar spoznala solnca? Laglje bi zdaj prenesla to zlo, to težko breme, ki je za njeni slabotni pleči pretežko, oh, veliko pretežko!

Pa da vsaj ni tega hrepenenja!

Zakaj pač mora človek koprneti vedno po čem nedosegljivem?

Da more vsaj mirno in potrpežljivo prenesti!

Ali ona si želi ven iz te tesnobe, na prosto, na solnce, na višek življenja.

Oh, saj je bila nekdam tudi mlada, in lepa je bila. A tudi zdaj, ako bi samo imela lepo, bogato, elegantno obleko, še sedaj bi lahko tekmovala z drugimi. Toda v teh bornih capah, kedo jo neki vidi, kedo neki jo bo občudoval? Nikdar je ni nihče zapazil, odkar je šla za onim, ki ji je obetal paradiz na zemlji, pa ni vedel pota va-nj najti. Vedno je bila skromna, pozabljena, neopažena in njena mladostna lepota je vsahnila, ker ji je manjkalo solnca in zraka. Zadušila se je v tesnobi, v zaduhli sapi siromaštva.

Zmajala je z glavo, zibala jo na roki sem in tam. Nepopisna bol ji je krčila srce.

Kaj sem storila, v čem sem se pregrešila, da me je zadela taka kazen?

V sobi se je nekaj zgranilo. Otroci so vstajali ter se napravljali za v šolo. Vzdignila se je s tal ter pristavila kavo.

Pa zakaj se ne sme veseliti niti svojih otrok? Ali niso isto tako lepi, koš so otroci bogatinov? Ali ne obetajo, da bodo vrli in pridni? In vendar jih ni vesela! Žalost jo tare, ako se zmisli na nje. Kakšno jim pa pripravlja življenje? Ali jim more napra-

viti kedaj le najmanjše veselje? Nikdar ničesar! Samo za najhujšo potrebo je; za otroško veselje nikdar nič ne preostane.

Pa kako jih bo preskrbela za življenje? Bedo in siromaštvo jim bo dala na pot. Osoda jih bo kruto pahnila okoli, ker so otroci bede.

Zato jih ne more biti vesela.

Vrata se odpró in Milče pogleda v kuhinjo.

„Mama, sinoči mi nisi zakrpala hlač. Obleči moram nove hlače v šolo!“

„Oh, saj veš, kako me je sinoči bolela glava, nisem mogla.“

„Pa mi jih no danes zakrpaj!“

In otroška glava zgine za vratmi.

Kako neusmiljeni, kako kruti znajo biti otroci! Neizprosno nas spominjajo na našo dolžnost. Saj ne vejo, kako težka nam je.

In prav ima mali paglavec; v čem bo pa hodil k maši, ako razdere svetašno opravo za v šolo. Vse to vidi in čuti jasno, pa vendar jo tako boli ta otroška strogost. Tako jo je glava bolela sinoči, da je še danes vsa topa, pa naj bi bila krpala!

Mehanično strese semleto kavo v krop. Aromatičen duh se širi po kuhinji ter oživlja nekoliko njene težke živce. Iz omare vzame šalice ter nalije dišečo, vročo kavo. Zdaj prihrumi tudi deca v kuhinjo, kar opravljena za v šolo, uže s knjigami v roki.

„Je kava gotova, mama, mudi se že?“

In vendar ji sili zdaj zadovoljen smehljaj na usta. Saj tako lepih, tako pridnih in čvrstih nima nihče.

Smehljaje jim postavlja šalico na mizo, smehljaje jim reže kruh in smehljaje jih boža po kodrastih laskih, ko se poslavljalo pred odhodom v šolo.

Solnčen žarek v megleni vsakdanjosti!

MICI LEŠČAK:

JETNIŠKA KLIENTKA.

Nikoli ni kradla, nikoli nobenemu ni škodovala in vendar je bila zaprta čujte, že stodvanajstkrat. Neverjetno, toda resnično. Pa, da boste razumeli, kako je to mogoče, dovolite, naj vam stvar nekoliko pojasnim! Nekdaj pred dvajsetimi leti službovala je Pepina v raznih službah, včasih za kuharico, včasih za sobarico, kakor je slučaj pač nanesel; saj so v Trstu vedno službe na razpologo. Nekoč, ko je bila še mlada, je bila slučajno brez službe.

To je bilo tistega usodepolnega dne, ko so jo povabili v gostilno prijatelji razne baže. Pili so in jedli, dokler je krčmar dajal. Ko pa je bilo treba plačati, izgovarjali so se: „Ti si me sem zvabil, ti plačaj;“ drugi in tretji je ravno tako govoril. Ko pa nihče ni imel okroglega v žepu, je bil konec ta, da so šli vsi seveda, prisiljeno v zapor.

Med njimi je bila tudi Pepina. Ker je bila prvokrat zaprta ter zraven mladoletna, je dobila neznatno kazen; hujše kot kazen pa je to, da je dobila izgon iz mesta. „Izgon“ to pomeni, da imenovana oseba ne sme nikdar več v dotično mesto, iz katerega je bila izgnana. Ako pa bi se kljub temu povrnila, je že zadosti; ni treba, da bi še kaj družega učinila, primejo jo in zaprejo. Po končani kazni pa jo spet odpeljejo v njeno domovino. Tudi Pepina se je povrnila; ne enkrat, ampak že stojednajstič. Sedaj je torej stodvanajstič zaprta. Kakor vsakdo, tako ima tudi ona svoje prijateljice. Značaji teh žensk pa so različni; na primer, Pepina rada poje, Nežika rada joče, Uršika rada moli i. t. d. Te so tako rekoč jetniške klijentke. Pepina je seveda kot prednica med njimi. To prednost si je pač že pridobila; kajti stodvanajstkrat biti v zaporu, to ni malenkost. Kadar je bila stotič zaprta je obhajala nekakšen jubilej, to je bilo smeha tisti dan: vse jetnice so ji častitale. Sedaj pa pogledjmo nekoliko, kako se obnaša naša Pepina v prostosti?

Bilo je tako nekako pred enim letom. Ko je končala svojo kazen, je prišel stražnik v ječo po njo ter jo odpeljal po navadi v njeni rojstni kraj v Furlanijo. Ko se je predstavila županu, je takoj odšla spet proti Trstu. V pozni polnočni uri je hodila po ozkih ulicah starega mesta. Kaj ja tam iskala, si vsakdo lahko misli. Njen namen pa je prekrižal stražnik, ki je tod okoli prikorakal. Ko je prišel do nje, jo vpraša: „Kaj delate tukaj?“ Ona: „Svojega moža čakam!“ Stražnik: „Kako pa veste, da vaš mož ravno tod sem pride?“ Ona: „Po eni strani, ali po drugi bo menda prišel!“ Stražnik pa, ki je Pepino dobro poznal ter vedel, da ona debelo laže, jo odpelje na policijo. Policijski komisar jo vpraša: „Kako vam je ime? Ona: „Marija Colautti!“ Stražnik: „Gospod komisar, pogledjte nekoliko bolje!“ Na to jej odgrne ruto, s katero je imela zagrnjen del obraza! Komisar: „O saj je to naša Pepina!“ Nato napravi listek in s tem jo spremlje stražnik v njeno navadno bivališče . . . v zapor.

Tam ima pripravljeno obleko, stanovanje in vse kar potrebuje; edino žganja ni, ki ga ima ona najrajše. Pa naj bo, da je le pod streho in da ni lačna, drugo se že prenese; saj ni prvokrat, menda tudi zadnjokrat ne.

VANJA:

DRUŽINSKA DRAMA.

Ob desetih zvečer sem se vračal oni dan domov. Šel sem po zapuščeni mestni ulici, na kateri ni bilo skoro nobenega človeka. Zamolklo so odmevali moji koraki, drugega glasu se skoraj ni slišalo. Le iz umazane gostilne, kateri sem se prebližal, se je slišal surov smeh in tupatam tudi hripava pesem. Ko pa sem se nekoliko oddalil, zopet nisem slišal drugega kakor svoj lasten korak.

Kar naenkrat zaslišim za seboj neko govorenje. Dasiravno me taki navadni poulični dogodki prav nič ne zanimajo, sem se vendar nehoté ustavil ter čakal, kdo pride. Čuden prizor! Naprej je šla žena srednjih let, slabo oblečena, skoraj beračica. V naročju se ji je zvijalo kako poldrugo leto staro dete. Za njo pa je korakal njen mož, pijan in razcapan. V začetku sem slišal le odmev njenih korakov. Mož je komaj stopal. Par korakov je šel ravno, pa se je zopet opotekel. Nato sem slišal, kako je zmerjal ženo ter jo preklinjal, večkrat jo je hotel celo suniti, a njegova surova roka je vendar ni dosegla, ker je bil preveč pijan. Uboga žena! Za njo pijan mož, v njenem naročju pa lačen otrok. In s kako občudovanja vredno potrpežljivostjo je kazala svojemu možu pot proti domu!

Videl sem natanko, kako je krčevito stiskala na prsa svojega otroka, ki ni vedel, koliko njegova mati trpi zanj in ni razumel lahkomišljenosti svojega brezsrčnega očeta.

Ko sta tako dalje korakala, se mož vsled pijanosti opoteče in pade. Kaj naj sedaj stori uboga žena s svojim možem? Človek bi mislil, da bi bila morala žena vsled take mozeve surovosti izgubiti vsako boljše čuvstvo do njega ter da ga bo pustila samega sredi ceste, a ona mu je potrpežljivo pomagala na noge. Povračilo za to veliko ljubezen je bila surova kletev iz moževih umazanih ust.

Tako sta korakala dalje po ulici. Zavil sem v svojo ulico ter šel na stanovanje, a oni prizor mi je bil še vedno pred očmi. Začel sem premišljevati, kje neki stanujeta ona dva človeka, če imata sploh kako stanovanje. Kaki prizori se doigravajo šele tam! Surov pijanec, slabotna žena in lačen otrok, to so pač osebe, ki zamorejo igrati pretresljivo družinsko dramo.

* * *

Drugi dan sem šel v kavarno. Pregledoval sem različne časopise in zagledal sem med krajevnimi novicami napis: Družinska drama. Začnem brati: Sinoči je v ulici Pr. delavec N. v pijanosti zabodel z nožem svojo ženo, katera je vsled hude rane takoj umrla. Morilca so izročili sodišču, njenovega otroka pa pripeljali v sirotišnico.

Takoj sem se spomnil na včerajšnji dogodek. Ulica Pr. je namreč ravno ista, v katero sta včeraj zavila ona dva človeka. Da, to je bila ona drama, katere del se je odigral včeraj pred mojimi očmi v oni zapuščeni ulici ...

LJUDEVIT BERGANT:

AH PRIDI, PRIDI ZOPET ...

I.

Ah pridi, pridi zopet
nazaj mladosti raj,
da srce bo veselo
kot bilo je kedaj.

II.

Ah pridi zopet sreča,
in radost mladih dni,
in sanje ve mladostne,
da srce se umiri! ...

STAR SPOMIN.

Govorilo se je o vojski, o Balkanu, o dobrovoljcih. In star gospod zdravnik, ki je tiho poslušal živahen pogovor, se je kakor predramil iz svojih mislij, izpil svoj čaj pred seboj in nam pripovedoval to priprosto in ganljivo, romantično in že nekoliko staromodno pevest:

Bilo je menda leta 1876. Takrat sem bil mlad zdravnik in služboval sem v nekem bogatem slavonskem mestecu. V okolici so živeli Hrvatje in Srbi, na enem bregu pa so se bili naselili v dveh, treh majhnih vaseh kdo ve kdaj že trdi Švabje. Morda jih je naselil tja kak ded vlastelina, ki je na drugem bregu imel svojo grofijo, svoj grad in celo vas raznih svojih uslužbencev. Res je pač, da niti Hrvatje, niti Srbi niso služili v gradu. Zdelo se jim je to sramota in tudi njihova dekleta niso hodila na vlastelinstvo v službo. Grajska družina je bila vsa švabska, čeprav so znali vsi prav dobro tudi hrvaški okoliški jezik. Bil sem zdravnik v mestu in seveda sem zdravil v potrebi tudi na vlastelinstvu vse, gospoda grofa in njegovega hlapca, gospo grofinjo in kravjo dekle, kakor se je pač namerilo.

Poklicali so me nekoč k kočijažu. Vlastelinstvo, ki je bilo zelo obsežno, je imelo šest kočijažev, ki so se smeli ženiti in so po dva in dva stanovali v majhnih hišicah. Vsaka družina je imela sobo in kuhinjo, pa malo vrta. Navadni hlapci so spali v kamrah nad hlevom.

Pokličejo me torej h kočijažu. Bil sem že parkrat pri tem ali onem, vedel sem, da so njihove žene, Švabice, čiste in snažne. Vse je bilo pospravljeno pri njih, na oknih bela zagrinjala, kuhinja lepo narejena, kakor škatljica, v sobi tu in tam kakšna gosposka omara, naslonjač ali kaj takega, kar se je tekom let preselilo iz gradu k zvestim služabnikom in služabnicam, za dar in podporo ob ženitvi, krstu ali kakšni drugi priložnosti.

Peljejo me v sobo, — čisto in prijazno, kakor sem bil že navajen. Debela, uljudna ženska me je pozdravila na pragu, povedala, da moža ni doma, da je peljal grajske nekam v sosedstvo, da se boji, da sestri ne bo več mnogo za pomagati in take reči. Nisem jo niti prav poslušal, misleč, da bom že sam videl, kaj je.

Pristopim k postelji. Postelja je široka, kmečka, kakoršne so imeli vsi Švabje tam okrog. Posteljnina pa je fina, same čipke, odeja iz svile, blazine diše prijetno po dragoceni dišavi. A v postelji leži dama, bolna, to sem videl takoj. Ali fina gosposka dama. Na glavi mal batistovi čepec, kakor so jih takrat nosili, na ozkih lepih prstih dva krasna prstana. Dama se nasmehne, pozdravi, pove, da že dolgo boleha na pljučih. Da je bila že pri raznih slavnih zdravnikih na Dunaju in v Petersburgu, ampak, da ji ni nič pomagalo. Da bo pač morala umreti. Ampak

mogoče, da ji domači zrak, po katerem je zahrepenela, vendar še za nekaj časa pomaga.

Njena govorica je bila fina, izbrana. Poznalo se je takoj, da je nenavadno izobražena, da se je mnogo gibala v fini družbi. Roman.

Bil sem takrat še mlad in lahko si predstavite, kakšne misli so se vrtile v moji glavi. Mislil sem najprej: Aha, konec kurtizane! — Ampak na njeni roki sem opazil masiven poročni prstan in pa tudi njeno ponašanje je bilo tako posebno, njeno shujšano, še vedno lepo lice je vzbujalo toliko spoštovanja, da sem pregnal prve dvome, prikril svojo radovednost in se ponašal, kakor da vsak drug dan najdem pod skromnim krovom kakega sluge kako plemenito neznano gospo.

Kdo je to? sem vprašal, ko sem odhajal, gospodinjo, ki me je spremila v vežo.

Rekla sem vam že, gospod doktor, da je moja sestra, mi je razjasnjevala Švabica.

Sestra — njena sestra?! Ni mi šlo v glavo.

V par besedah mi je povedala njeno povest.

Še mlada deklica je šla služiti na Dunaj. Potem je prišla k neki ruski kneginji za sobarico. Kneginja je umrla in knez se je zaljubil v njo. Poslal jo je na leto dni v Pariz, da se je naučila gosposkega vedenja in vsega, kar treba fini gospej. Potem se je poročil z njo. Živela sta na knezovem posestvu daleč nekje na Ruskem. Ampak ona je bila slabega zdravja, dobila je jetiko. Povsod okrog jo je že vodil knez, v Italiji, na morju. — Zdaj si je zaželela domu, k sestri. Misli, da ji bo tukaj boljše. Pa težko, drobna je, kakor ptica.

In pomislite si, ta romantična, neverjetna povest je bila resnična! Sam sem večkrat videl kneza, ki je bil nenavadno lep in zanimiv človek srednjih let. Cela okolica se je zanimala za ta roman.

Vlastelin je povabil kneza v grad, ampak ta se je zahvalil za vabilo. Stanoval je s svojim slugo v hotelu v mestecu, žena pa je ostala pri sestri. Vlastelin je odkazal drugemu kočijašu stanovanje drugje, tako da bolnico niso motili otroci. Njena sestra ni imela nobenih.

Ženske v mestecu so se zgražale, da je knez s sorodniki svoje žene tako ljubeznjiv, da jih po ruskem običaju objema sred ceste, kadarkoli jih sreča in četudi so zamazani v delavni dan od poljskega dela.

Še večkrat sem obiskal zanimivo bolnico. In moram reči, da sem se čim dalje manj čudil ruskemu knezu — čudaku, ki si je izbral dužico iz tako priproste sredine. Umrla je čez kakih šest tednov, od kar je prišla v oni kraj.

Knez ni z nikomur prijateljeval, z nikomur ni govoril kaj intimnejšega. Ko mu je žena umrla, se je zaprl z njo v sobo. Nikomur ni dovolil vstopa, nihče se ni smel dotakniti umrle, še lastna sestra ne. Sam jo je umil, sam jo je oblekel v belo svilen

obleko, položil jo na pare. Prvi dan je bil sam ž njo, ničesar ni jedel, nič požíval, prosil je, naj ga pustijo v miru. Drug dan je odprl vrata, ona je že ležala lepo oblečena na pokriti postelji, lase razpuščene. Naokrog so gorele sveče. Odprl je vrata, rekel, naj pustijo ljudi kropit, da se bo vrnil popoldne ob tej in tej uri, naj se vse pripravi za pogreb. Odšel je v gozd in se vrnil še le, ko so jo devali v krsto.

Potem se je razglasilo, da misli v vojsko. Srbi so se bili takrat za svojo svobodo. Nekaj domačih patrijotov Srbov je sestavilo deputacijo in so se šli posloviti h knezu in se zahvaliti, da gre v boj za pravoslavje in Srbstvo.

„Za svobodo se grem borit,“ jim je rekel. „Že sem se enkrat bojeval za svobodo in zdaj grem zopet.“

Čez nekaj tednov po njegovem odhodu je prišla vest, da je poginil doli na Balkanu na slavní Šipki.

DROBIŽ.

Tudi še dandanes se zgodi včasih, da zanese vihar kako ladjo na tuje, samotne otoke in jo razbije na pečinah, da se le redko kdo reši na kopno. In če se reši, morda nikoli več ne vidi ljudi sebi enakih. V puštinji životari nekaj časa, dokler pač najde sebi hrane in vode in pogine sam, zapuščen od celega sveta. Včasih ga najdejo domorodci in če niso posebno krvoločni se zgodi, da ga sprejmejo v svojo sredino in živi med njimi čudno, posebno življenje. Oženijo ga s kako hčerjo svojega rodu in on postane daleč od omikanih ljudi enak svojim novim tovarišem. Večkrat so našli potomstvo takih belih ljudij med različnimi divjimi plemeni. Le redkokdaj zanese kako ladjo na odlegle otoke, da reši takega samotarja, ki ga je morje vrglo na neznan prod. Tako je nedavno neka trgovska ladja pripeljala na Angleško nekega moža, ki je celih osemindvajset let preživel na samotnem malem otoku nekje v Južnem morju. Leta 1884 je vihar razbil njegovo ladjo. Imel je rešilni pas na telesu in dolgo časa so ga metali valovi semtertja. Nazadnje ga je zanesel morski tok na neki otok, kjer je preživel sam celih osemindvajset let. Ta ladja, ki ga je rešila, je v nevihti zgrešila pravo smer. Bila je navadna trgovska jadrnica brez parnega stroja in je dolgo blodila po vodah južnega morja, da pričaka zopet ugoden veter, ki jo odnese do pravega cilja. Že jim je primanjkovalo vode, ko zagledajo zemljo v daljavi. Pluli so tja in kapitan je poslal dva mornarja na kopno, da bi našla kakšen studenec. Potem so odšli za njimi tudi kapitan in drugi mornarji. Bujno rastlinstvo je pokrivalo otok, z vsakim korakom so se odpirale očem nove krasote. Sredi malega prelepega otoka so zagledali našega možkega, ki je hotel pobegniti in dajal čudne glasove od sebe. Komaj pa je zaslišal nekaj angleških besed, se je zgrudil na kolena in se zjokal. Bil je že na pol

divji. Jedel je ribe, polže in sadje. Pozabil je govoriti, ker vsa ta leta ni ugledal človeškega obraza. Na ladji se je kmalu privadil na ljudi, spomin se mu je vrnil, naučil se je zopet oblačiti, jesti in obnašati se, kakor civiliziran človek. Povedal je svoje ime in ko so ga v Liverpoolu na Angleškem pustili na kopno, je takoj odšel v domačo občino pogledat, če je še kdo njegovih sorodnikov na svetu.

*

Bolgarski pregovori nam kažejo, da je bolgarsko ljudstvo zelo duhovito, kakor se naši bralci iz nekterih primerov prepričajo:

Resnica morje preplava.

Ukradena čreda ne bo dolgo ostala na tvojem pašniku.

Tat ima po noči odprte oči, ampak se vseeno še svoje lastne sence boji.

Kdor mi da kruha, ta je moj oče.

Lastna krava in ne sosedova ti da mleko.

Ovco, ki se iz črede izgubi, volk poje.

Kdor na dolg pije, je dvakrat pijan.

*

Jugoslovani čislajo zelo sestro v svojih pesmih in tudi v navadnem življenju. Junaške pesmi opevajo sestro junakovo, slavijo njeno milo lepoto, njeno dobroto in požrtvovalnost. Kar ti mati ne da, ti bo sestra dala. Kar ti bo žena odrekla, ti bo sestra storila. Svoje lastno življenje tvega za brata junaka. Še v boju se spominja hrabri brat svoje nežne sestre doma. Ko ranjen leži na bojnem polju, mu domišljija pričara milo sliko ljubeznjive sestre pred oči, ki ga tolaži in mu obvezuje skeleče rane. Kdor se je upal razžaliti tvojo sestro, ga ponižaj in maščuj sestrine solze.

Vdove nosijo po možu črne rute na glavi. Zdaj po končani vojski bodo počrnele glave toliko srbskih in bulgarskih žen! Vdova celo leto žaluje, ne sme na nobeno zabavo, ne na semenj in ne v vasovanje k sosedi. Samo še otroci ji ostanejo v njeni žalosti in nesreči. Kdor vdovo prikrati za last ali zaslužek, se je velikega zločina pregrešil in ne bo mu odpuščen. Sorodniki ne vidijo radi, da se vdova še enkrat omoži. Otroci njeni ostanejo v hiši njenega prvega moža pri moževem bratu ali drugem sorodniku. Le v redkih slučajih je vdovi dovoljeno, da se vrne k svojim staršem.

*

Če imaš ozeblino, si sama lahko napraviš balzam, ki ti bo gotovo pomagal. Kupi v lekarni štiri dele joda, trideset delov eterja in sto delov kolodijuma; naj ti že kar lekarnar da vse v eno stekleničico. Ozeblino maži s tem zvečer in zjutraj in kmalu se jih boš znebila. Seveda, če imaš rane od ozeblin, pojdi rajše k zdravniku, s tem balzomom jih ne smeš mazati.

*

Letos se je izselilo v Ameriko toliko ljudij, kakor že zdavnaj ne. Po statistiki priseljeniške komisije v New. Yorku se je priselilo v Zjedinjene države v prvih desetih mesecih leta 1912 nič manj kakor 200.000 duš več, kakor v istem času leta 1911, in sicer 750.553 ljudij. Največ priseljencev prihaja v Ameriko iz Avstrije, Rusije in Italije.

*

Zanimalo bo naše čitatelje, koliko ima vsaka država vojakov. Avstro-Ogrska jih ima v miru 395.000 mož, kadar je vojska pa 1,260.000 mož, ki so popolnoma izurjeni. Nemčija ima v mirni dobi 546.000 vojakov, v času vojske pa 4,000.000 z domobranci in rezervisti; ampak rezervisti niso popolnoma izučeni. Francoska ima v miru 598.000 mož, vendar trdijo nekteri, da jih ima pravzaprav deset odstotkov manj. Ob času vojske da lahko Francija 4,500.000 možem orožje v roke. Rusija ima v dobi mira 1,480.000 mož, v dobi vojske pa 3,500.000, ki so popolnoma izurjeni. Angleška ima 435.000 vojakov, v času vojske pa 950.000. Lahko si predstavljamo, kakšne groze bi se godile, kakšno strašno klanje bi nastalo, če bi počila evropska vojska.

Važen izgovor.

Sodnik: „Komaj ste prišli iz ječe, takoj ste vlomil v urarjevo trgovino.“

Tat: „Lepo prosim, sl. sodišče, da me v tem slučaju oprostite, jaz sem se namreč bal priti k ženi s praznima rokama, ko me ni bilo tolko časa doma.“

Rahločutna dušica.

Mrhoderec: „Ali ni, gospodična, med temi mačkami, ki sem jih naložil, tudi vaša izgubljena mučica?“

Gospodična (prestrašeno): „Pustite jih, prosim vas, vse pri meni, jaz jih že nekako prereditim.“

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Budil Francišek, elektromonter, Praga II., 6./II. 13: Pošljamo Vam sliko naše Maričke, ki jo od 4. mesca hranimo z Vašo dobro otroško moko. Fotografirana je v 7. mescu in dozdej je pojedla 13 kg Vaše moke, ki ji neizmerno diši. Povsod priporočujemo Vaš izvrstni izdelek. Pošljite nam znovič 3 kg Vaše moke.

Cifkova Franciška, kmetica, Uhy pri Velvarih, 15./I. 13: Pošljamo Vam fotografijo naše Micike, ki jo od 4. mesca njene starosti prikrmujemo z Vašo moko. Fotografirana je bila, ko je bila eno leto stara in imela 12 zobkov, ob katerih ni bolehal. Zdaj pa smo dobili sinčka, zato nam pošljite poštno obratno zopet 2 kg Vaše izvrstne otroške moke.

Havlíček Fr., kurilec pri železnici, Týn n. Vlt., 28./I. 13: Vašo otroško moko, ki našim otrokom jako ugaja, kupujemo pri domačem trgovcu g. Nikolaju. Vaš izdelek lahko vsakemu priporočimo.

Holub Fr., krojač, Roudniček, Budyně n. O., 6./II. 13: Prosim za 3 kg Vaše otroške moke in pošljite jo le brž, ker naš Vydovčan ne more brez nje biti.

Jahnová Alojzija, soproga žel. postaje-načelnika, Borová pri Polički, 28./I. 13: Ko zopet naročujem Vašo otroško moko, usojam si ob tej priliki izpregovoriti nekaj besed. Izgobjem že četrtega otroka in šele tega zadnjega prikrmujem z Vašo moko. Moram omeniti, da nisem prej nikdar marala za kako otroško moko in ker sem slabotna, morala sem vsakega otroka rediti s kravjim mlekom, s kašo in končno z jajci. Menila sem, da tisto, kar manjka otroku v kravjem mleku in v kaši, nadomesti jajce, a zdaj sem se prepričala, da sem se zelo motila. Ravno pri

četrtem otroku opazujem ta razloček, ko ga prikrmujem z Vašo otroško moko. Deček je debel, krepek in živahen, v četrtem mescu je že dobil 2 zobka, prejšnji otroci, čeravno drugače navidezno zdravi, so bili nekoliko božjastni. Zobke so dobili veliko pozneje in vselej s težavo, zato sem hvaležna Vašemu izbornemu izdelku. Mimogrede še omenjam, da bo za matere jako koristno, ako jim razodenete, da otroci izprva jočejo, kadar se jim ponuja otroška moka, a tega ni kriva moka, temveč izprememba v hrani, dokler se namreč otrok ne privadi otroške moke. Pozneje Vam pošljem tudi fotografijo.

Juna Joakim, Zbytky, Zásada, 15./I. 13: Vaša otroška moka se je imenitno obnesla pri našem Jaroslavku. Zdaj je 11 mescev star in je že shodil. Dozdej še ni bolehal.

Karásek Fr., mizar, Nová Paka, 15./I. 13: Pošljam Vam sliko našega sinka Frančeka, katerega hranimo od 3. mesca samo z Vašo

Marička Budilova.

Micika Cifkova.

Franček Karásek.

Tončka Krátká.

otroško moko. Fotografiran je bil, ko je bil ravno eno leto star in tehta 13 kg. V 8. mesecu je imel že 8 zobkov, v 10. mesu pa je že shodil.

Knobová Boža, učiteljeva soproga, Honvice, 15./I. 13: Vaša otroška moka imenitno diši naši Libuški, kmalu jo bo zopet pojedla, zavoljo tega jo znovič naročujem.

Krátká Marta, fotografova žena, Plzeň, 16./I. 13: Pošiljam Vam fotografijo naše hčerke Tončke, ki jo preživljamo od nje-nega rojstva z Vašo izvrstno otroško moko. Zdaj je 10 mesev stara in ima 5 zobkov. Moka ji posebno ugaja. Želim Vašemu podjetju obilo sreče.

Krojher Rudolf, mizar, Roušín, Brloh, 20./I. 13: Pošljite nam 3 kg Vaše otroške moke, ker se je izvrstno obnesla.

Křepelková Hermína, gozdnarjeva soproga, Krásnoves, Dolní Četno, 20./I. 13:

Našemu otroku Vaša moka neizmerno diši, zato nam je pošljite zopet 3 kg.

Langrová Magdalena, babica, Jakubovice, Šilperk, 10./I. 13: Prosim Vas, da mi nemudoma pošljete 4 kg Vaše otroške moke, zdaj mi je že primanjkuje. Moj vnučič Miloš je dolgo bolehal za želodčnim in črevesnim katarom, ali od tistihmal, odkar je pokusil Vašo otroško moko, je popolnoma zdrav in očitvidno raste. Zdaj je v 5. mesecu, zobki se mu že prikazujejo in že začena govoričkati. Zato je Vaša moka ne samo dobra hrana, temveč tudi izvrstno zdravilo — zares čudapolna. Vašo otroško moko vsakemu iskreno priporočim, ker sem prepričana o njeni dobroti. Živela izvrstna Vydroma otroška moka!

Lím K., učitelj, Hroby u Duchcova, 4./II. 13: Vašo otroško moko kupujem pri trgovcu Smrčku v Oseku, prikrmujemo ž njo našo hčerko Martico, 1½ leta staro. V 15 mescih je te moke porabila 700 zaboječkov. V prvih 3 mescih svojega življenja je veliko bolehal, zdaj je debela in živahna, da se vsak čudi.

Matzke Jožef, risar, Prošvice, 16./I. 13: Z Vašo otroško moko sem zelo zadovoljen, tudi več naročnikov za njo sem že pridobil.

Nekola Jožef, kemik-laborant, Plzeň, 12./I. 13: Usojam si Vam poslati sliko naše majhne Jarmilke ter prosim, da jo uvrstite med drobne Vydromčane. Fotografirana je bila, ko je bila eno leto stara in od 2. mesca jo prikrmujemo z Vašo izvrstno otroško moko, ki njej, kakor se vidi na sliki, izvrstno prija, zato jo lahko vsakemu priporočim.

Piša Rudolf, Liběchov, letovišče g. Janouška, 20./XII. 12: Prosim, da mi nemudoma pošljete 1 kg. Vaše otroške moke, ker našemu otroku neizmerno koristi.

Plichtová Ana, mlinarjeva soproga, Vadín, pošta Okrouhlice 20./X. 12: Naročujem si 3 kg Vaše otroške moke, toda pošljite jo le hitro, ker naša Božica zares ne more biti brez nje. Vsak čas njej diši.

Podhrázská Ljuďmila, trgovka, Nový Rychnov, 19./XII. 12: Prosim Vas lepo, da mi pošljete 3 kg Vaše otroške moke, ker mi že zmanjkuje in naša Zdenica po njej le drhti.

Procházka Ant., računovodja, Bechyně, 4./II. 13: Pošljite mi poštno obratno zopet 2½ kg. Vaše izborne otroške moke, ki našemu malemu Vladimirju neizmerno tekne in on noče nič drugega jesti.

Procházka Fr., učitelj, Čestín, 20./I. 13: S tem naročujem 3 kg Vaše izvrstne otroške moke in prosim, da mi jo pošljete takoj. Naša Libuška brez nje ne more biti.

Jarmilka Nekolova.

Rosák Jožef, obč. sveto-
vavec, Inzersdorf pri Dunaju,
3./II. 13: Pošljite za našo majhno
Herminco še 1 kg Vaše koristne
otroške moke, ki njej vselej po-
seбно ugaja, toda pošljite le brz.

Šanc Václav, Smrčí, Žel.
Brod, 7./II. 13: Pošljite nam po
poštnem povzetju 1 1/2 kg Vaše
otroške moke, kajti Vaš izdelek
posebno hasne našemu Venov-
šku. Zdaj je 6 tednov star in že
od 3. tedna ga prikrmujemo
z Vašo imenitno moko, ki mu
posebno tekne.

Šára Jožef, kmet, Kozly,
Neratovice, 30./XII. 12: Pošljite
mi poštno obratno Vašo dobro otroško moko, Vaš izdelek se je prav dobro
obnesel.

Šonský Václav, brusar, Holenice, Libuš. Vsa čast Vaši otroški moki!
Kadar naša petletna Jurica zboli za želodčnim katarom, vselej jo z vspehom
rabi kot zdravilo.

Šrůtková Marija, soproga poštn. uradnika, Lipník, 20./I. 13: Naša Ve-
rica je gotovo najboljša reklama za Vašo otroško moko, zato jo uvrstite
med Vydrovčane v „Dom. Prijatelju“ ter njej pošljite znovič 5 zavitkov
(2 1/2 kg) Vaše moke, toda le urno, ker sem določila, da bo od današnjega
dne, ko sem jo nehala dojiti, Vaša otroška moka izključna hrana za njo.
Zdaj je 5 mescev stara in ko sem zapazila, da njej Vaša moka toli dobro
ugaja, zato sem jo nehala dojiti.

Trnka Ant., pismonoša, Suchomasty, 1./II. 13: Pošljite mi takoj 3 kg
otroške moke, ker je nimamo več za našega Miloša, on pa za drugo hrano
ne mara; čeravno je ljubki paglavček šele 10 tednov star, je že izbirčen.
Prosim, da jo le kmalu pošljete. Z uspehi smo popolnoma zadovoljni, Vaša
moka dela čudeže.

Tschapke Karol, žel. uslužbenec, Kyselov, Nemilany na Moravskem,
13./I. 13: Našemu dečku Vaša moka neizmerno tekne.

Verica Šrůtková.

Matere! Ako imate dojenčke, potem nam pišite, da Vam
pošljemo vzorec otroške moke. Za poskušnjo
Vam jo pošljemo brezplačno in zastoj. ☉☉☉

NOVOST! STEKLENICE NOVOST!
ZA VYDROVO OTROŠKO MOKO.

Za večkratno potrebo smo priredili za našo
otroško moko steklenice. Kupite si jo enkrat za
vselej, z daljšo množino jo pa le dopolnjujete.
Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin.
Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin.
Jepolnjena 3 K 20 vin. Z ozirom na steklenico
smo prenaradili tudi zamotanje za celi 1/2 kg.
Vydrove otroške moke.

Mnogo mamic naroči 3 kg. moke naenkrat,
ker taka pošiljatev gre poštnine prosto. Komur
ljubo, blagovoli si to steklenico naročiti. Na ko-
nec ostane gospodinji vedno praktična bodisi za
kavo, sadje i. t. d.

Naročila, reklamacije, pritožbe i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na gospo Zofko Kveder v Zagrebu, Pantovčak 1b, Hrvatsko.

Ema: Prav lepo se Vam zahvalim za voščilo. Pesmice pa ne morem natisniti. — **Pavel:** Vaš odgovor na vprašanje Vašega profesorja slovenščine: »Ali je bolje, da je človeku zakrita prihodnost?« je gotovo prav lepa šolska naloga. Vendar dandanes niti vse doktorske disertacije ne doživijo tiskarskega črnila, kamoli šolske naloge. — **Pavlov:** Vi poiete: Izgini spet sneg - in burja hitca - naj pr de v srce - mi z vesno vsa sreča - nazaj. Za začetek prav fletno! — **Rafael:** Za navadnega vojaka pri . . . kompaniji . . . pespolka so Vaše »Misli« prav imenitne. Zato jih bom natisnila, da bodo tudi naši čitalci vedeli, kako pametne in poetične infanteriste ima naša vojska. Misli moje kam hitite, - Oh nekoliko postoje vsaj, - Hrepenenja, želje skrite - Ozrite se mi nazaj! - Kaj vas je na svet vzbudilo, - Kam hitele ste doslej; - Kaj vas je okrog gonilo - Nepremišljeno brez mej? - Kaj ste mi dozdaj dosegle - Razen sitnosti, nadlog; - Saj ste kakor lahke megle - Ki podi jih veter krog. - Vendar rad vas imam vedno - Tud' če brez koristi ste, - Saj to meni je vsejedno, - Da le čas naprej mi gre. — **Ciril 6:** V štirih pesmicah tri muze! Helena, Stanka in gospodična M. To je tudi za pesnikove preveč. Cetrti »v album« ni tako banalna, kakor so navadno taki prvenci nadebudnih gimnazijalcev, pa bi jo lahko poslali morda še kakšnemu drugemu časopisu, jaz imam vedno mnogo pesniške robe v miznicah. — **Zaman:** Vaša »Barčica« ni za tisk. — **Poljanska:** Meni je prav žal, da »sta zamudiva ulak«, ampak še dobro, da Vama je v gostilni vseeno »minu čas« dokler je »prišu drug ulak«. — **Milica:** Vaše privatno pismo je mnogo interesnejše, kakor črtica, ki je za naš skromen listič tudi nekoliko preveč koketna in pikantna. Pošljite rajše kaj drugega. — **Oroslav:** Zato, ker ste dijak in potrebujete denarja, Vaših pesmic, ki so za nič, vendar-le ne morem sprejeti. — **P. N.:** Draga gospodična Jožica! Ne bo nič. Pri najboljši volji mi ni mogoče objaviti pesmice o »preljubljenemu črnemu kosu, ki je mladiče vail, ki mu niso po volji.« Kaj hočete, take ptiče indiscretnosti niso za publiko. — **Podljubelski:** »Skrivnost ljubezni«, »Nesrečna ljubezen«, — vse strašno diletantsko in prisiljeno! — **Vaščanka:** Vaši stvarici se pozna, da je prvi poskus Vašega peresa, čeravno je Vaš slog živ in prijeten. — **Skenderbeg:** Mnogo besed, malo poezije. — **Nanoška:** Konec ni logičen. Take reklamne povestice pošljite drugič direktno na tovarno. — **Mirko:** Vaši »Spomini« so zelo ganljivi, vendar se jim preveč pozna, da jih je pisal fant, ki iz šolske klopi še jako naivno gleda v življenje. — **Branko:** Oh, oh, oh! Petelin kikirika, - v naravno mene mika! - . . . Daj miru mi — in pokoja - da bo mirna - moja hoja! Vi boste še Prešerna prekosili. — **Adamič:** Samo »Nedolžnemu srcu« ima nekaj poezije, vse drugo je banalno, stokrat povedano. En sam lep akord. O blaženi časi, o blažena leta, ko srce je moje bio, kot si zdaj ti. — **Ljudevit:** Tudi Vi poiete o pomladi in o mladosti, »ki je ne bo več nazaj«. To je že prestara resnica. — **Vsem:** Pišite razločno po eni strani papirja. Kdor misli, da se mu godi krivica, naj pokusi še pri drugih uredništvih!

Vsebina: KSAVER MEŠKO: Stara pisma. — ŽENKO: Iz življenja srbskega ljudstva. STANISLAV KREČ: Izpred sodišča. — F. SLAVIČEK: Blagajna. — KSAVER MEŠKO: Samoten potnik. — JANKO DRN: Utrinek. — IVAN PETELIN: Stari Lešman. — KSAVER MEŠKO: Spomlad na grobih. — JOSIP LOVRENIČ: Zgubljena stava. — MILAN DOLINAR: Strah. — PAVLINA K.: Ducmanov Sima. — GLAFIRA TEODOROVNA: Za ognjiščem. — MICI LEŠČAK: Jetniška klijentka. — VANJA: Družinska drama. — LJUDEVIT BERGANT: Ah pridi, pridi zopet. . . — ZOFKA KVEDER: Star spomin. — Drobiz.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo pripravimo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. Gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: 2 K 20 v, zabojček 65 v, poštnino pa plačamo tukaj in si jo zaračunamo. Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Skrita sreča.

Po zelenem gozdu lovec mlad se sprehaja, puško meri, ne vé, kaj ga moti, kaj bi rad, ko tak stopa po iverji. Mnoga lepa dečla po vaseh misli nanj, za njim vzdihuje. Ali bi ga gladila po laseh! — Pa je trd, vse zaničuje. Motijo mladenke vaše se: v glavi, v srcu želje vroče vabljiivo, sladko mu vrste se, noga ven iz gozda hoče. Pod hribom kočica samotna, v nji dekle mu njegovo biva. Lepa je, o, in ne abotna v pozdrav mu, Julep' v čašo vliva. Poveseli se tam, napije pijače sladke in ljubezni. Vsem svojo tajno lovec krije od zlega varje cvet svoj nežni.

□□□

Priznanje.

V Amerike daljnih gozdovih Indijanci so se shajali, poslali so po vseh rodovih, da bodo kongres obhajali. Treba se je posvetovati o mnogih težkih, važnih rečeh in marsiktero zmodrovati v svojih prevelikih skrbeh. Indijancev je vsak dan manje grdih belokožcev vsak dan več hudi časi čakajo na nje stara slava je za vselej preč. Glavar pravi: „Pretrudni smo že. Počijmo in se okrepijmo. Jaz vam svetujem, bratje, možje: Vydrovo žitno kavo pijmo! Bo tudi nas potolažila nas novih naklepov navdala, poguma v naša srca vlila. Poznam jo in ji kličem: Slava!“

□□□

Posijite na moj račun: (Blagovollite še podčrtati naročene izdelke, da se izogamo pomotam.)

Kg.	Škl.	Škl.	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
				K	V	K	V
			„Vydrovke“ žilne kavz	4	50		
			Otroške moke	2	40		
			Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
			Žuhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
			Žuhinih konzerv: gobove, grahove, lečne, rezantne in riževe à 1/4 kg škatlja	1	50		
			Žuhinega priđatka 1/4 kg steklen.	1	60		
			Oblatov maslenih škt. 25 kmđ.	2	—		
			„ „ „ „ „ 40 „	2	—		
			„ „ „ „ „ 50 „	3	—		
			Šumečih bonbonov „Ambo“ škt. 50 kmđ.	2	—		
			„ „ „ „ „ „Ambo“ škt. 40 kmđ.	2	—		
			„ „ „ „ „ „S sidrom“ škt. 50 kmđ.	2	—		
			Sadni bonbon „Bene“ škt. 25 kmđ.	1	—		
			Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
			Gorčice franc. (mlete) 1/2 kg stekl.	1	—		
			„ kremž. (zrnate) „ „	1	—		
			„Julepa“				
			Skupaj ...				

„Vydrovko“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostatek izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.— „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno nêfrankovano.

Cenik naših izdelkov:

Vydrouva žitna kava poslana posebej v platnenih vrečicah, poštneine prosta 5 kg.	K 4-50
Otroška moka v zavitkih 1 kg.	2-40
Juhine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatlji s 25 porcijami	1-50
Juhin prídátek, stekl. $\frac{1}{4}$ kg.	1-60
Šumeči bonboni »Ambo« 50 kmd. K 2-—,	
40 kmd. K 2-—, »s sidrom« 50 kmd. v škt.	2-—
Sadni bonbon »Bene«, 25 kmd.	1-—
Masleni obláti, zavitek s 25 kmd.	2-—
Obláti »Dezert delikat« zavitek s 5 komadi	3-—
Obláti »Destin«, s sadnim okusom, zavitek s 40 kmd.	2-—
»Buhtin«, začimba za pecivo v $\frac{1}{4}$ kg. stkl.	1-—
Gorčica po franc. in kremškem načinu po $\frac{1}{2}$ kg. stekl. po	1-—
»Julep«, sadni sokí (glej platnice).	

Pošiljajte od K 6-— naprej (izvzemí »Vydrouvke« in Julepa) pošiljamo franko.

Vydrouva továrna hranil, Praga VIII.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založník F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovollite přilépiti vedno známko za

5 vinarjev.

Naročník:

Ime: .....

Stan: .....

Kraj: .....

Pošta: .....

Železniška postaja: .....

Datum: .....

Naznanilo: .....

Vydrouva továrna hranil

Praga VIII.

(poštni urad Praga 22)